

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES.

»POGOVORI 61«:
Svetozar Vukmanović-Tempo:
ODNOSI IN POJMOVANJA
NASTAJAJO IN IZGINJAJO
TAM, KJER LJUDJE ŽIVJO
IN DELAJO
NEKATERI AKTUALNI IDEJNI
PROBLEMI
Ing. Jože Valentinčič: UČINKO-
VITEJŠA GRADITEV STA-
NOVANJ
Franc Mrevlje: RAZVOJ OBRT-
NE DEJAVNOSTI IN PRO-
GRAMI KOMUN
Stefan Nemec: GOSPODARJENJE
IN INVESTICIJE V NOVIH
POGOJIH

Sobota, 27. maja 1961
Štev. 21, leto XIX

RAZMIŠLJANJA OB IZDELAVI »PRAVILNIKOV O DELITVI SREDSTEV
ZA OSEBNE DOHODKE«

KAKO OBLIKUJEMO OSEBNE DOHODKE

Doslej izdelane družbene analize obstoječih siste-
mov tako imenovane notranje delitve dohodka ne-
sporno kažejo, da se v gospodarskih organizacijah še
vedno lotevajo urejevanja notranje delitve na dva
po družbeni vsebini različna načina.

V nekaterih gospodarskih
organizacijah so v osnovi še
vedno zadržali dosednji sistem
nagrajevanja delavcev. V takih
podjetjih se novosti na področ-
ju osebnih dohodkov omejujejo
na to, da popravljajo tarifne
postavke (urejujejo razmerja
med tarifami za delo) in uvajajo
nekatera nova merila dela (za
ugotavljanje količinskih in eko-
nomskih učinkov), ki jih dose-
gajo posamezniki ali večje ozi-
roma manjše proizvodilne eno-
te).

»KRPANJE« OBSTOJEČEGA SISTEMA ALI...

V takih primerih lahko go-
vorimo ne o uvajanju sistema
delitve dohodka, temveč iz-
ključno le o »krpanju« obsto-
ječega sistema nagrajevanja de-
lavcev, krpanju sistema delitve
osebni dohodkov z novimi, ele-

menti stimulacije, ki je prera-
čunana samo na to, da bi de-
lavce spodbudila k intenzivnej-
šemu delu (da bi pridneje in
bolje delali). To se pravi, da ta
metoda izpopolnjevanja delitve
osebni dohodkov ne prinaša s
seboj tistih elementarnih druž-
benih premikov v položaju de-
lavcev, ki jih zahteva naš gos-
podarski sistem in nadaljnji
razvoj delavskega samoupravl-
janja. Za tak način izpopoln-
njevanja notranje delitve je
namreč značilno, da gradi for-
miranje tako imenovanega
»plačnega sklada« na tarifnih
postavkah za delo (ki jih ure-
ja) bodisi na osnovi podedova-
nih tarif iz let administrativno
določenih plač, ki so bile odre-
jene po administrativno določe-
nih kvalifikacijah delavcev, bo-
disi na osnovi različnih analit-
skih tehnik, ki imajo svoj iz-

vor v sistemih, kjer se »plaču-
je« delovno silo) in na določe-
nih delovnih oziroma ekonom-
skih normativih.

...DOLOČANJE RAZMERIJ MED OSEBNIMI DOHODKI IN GOSPODARSKIMI USPEHI

V drugih gospodarskih
organizacijah pa so se lotili
dela pri urejevanju notranje de-
litve v duhu osnovnih načel de-
litve dohodka. To se pravi, da
so se lotili »formiranja« sred-
stev za osebne dohodke z dru-
gega konca, da so začeli pri čis-
tem dohodku. V tem primeru
potem tarifne postavke (plača
za delo) niso več ključ za formi-
ranje sredstev za osebne do-
hodke, temveč se sredstva za
osebne dohodke oblikujejo po
dveh gospodarskih vidikih:

a) prvo načelo je, da delovni
kolektiv (ali ožja delovna skup-
nost) najprej odloči, kolikšen
del čistega dohodka je potrebno
za posamezne vrste potrošnje
(investicijska, osebna itd.) in
tako določa materialna sredstva
za razvoj posameznih činiteljev
proizvodnje tako, da doseže da-
nim prilikam najugodnejše eko-
nomske in družbene učinke;

b) drugo načelo pa je, da do-
ločijo, v kakšnem razmerju je
»formiranje« sredstev za oseb-
ne dohodke v razmerju, prvič,
na gibanje dohodka gospodars-
ke organizacije v posameznih
poslovnih razdobjih in, drugič,
v razmerju na temeljne pokra-
zatelje o gospodarjenju z vlo-
ženimi sredstvi, to je v razmer-
ju na doseženo stopnjo izkoriš-
čanja osnovnih sredstev, suro-
vin itd., stopnjo izkoriščanja
obratnih sredstev, na stopnjo
produktivnosti dela, kratko ma-
lo, v odnosu do posameznih
stroškovnih elementov in v od-
nosu na ekonomičnost potrošnje
sredstev podjetja itd.

V teh primerih v kolektivih
nimajo več nekega določenega
»plačnega sklada«, ki se ravna
po nekaterih plačilnih elementih,
kot so tarifne postavke, norme,
nadomestila itd., temveč imajo
določeno razmerje med posa-
meznimi vrstami potrošnje, ki
uravnava formiranje sredstev
za osebne dohodke skladno z
dinamiko dohodka podjetja in
skladno z dinamiko rentabilno-
sti gospodarjenja, se pravi, di-
namično razmerje med osebnimi
dohodki in gospodarskimi
uspehi podjetij.

V tem, na kakšen način se
lotevajo v gospodarskih organi-
zacijah urejevanja notranje de-
litve dohodka, torej ne gre le
za neke posebne posebnosti pri
prijemih, v ekonomski tehniki, ki pa da-
jejo vsi enake družbenoeko-
nomске rezultate; torej ne gre
le za neke formalne razlike,
temveč gre za tehniko, ki daje
različne ekonomske in družbe-
ne učinke.

SMOTRNO OBLIKOVANJE OMOGOČA SPODBUDNO DELITVE

Povsem jasno je, da se v
vsakem primeru pričanja no-
tranja delitve z delitvijo »čiste-
ga dohodka«, ker je formiranje
sredstev za osebne dohodke
pogoj za delitve. Toda brez ko-
formiramo sredstva za osebne
dohodke na bazi tarifnih po-
stavk, se materialna pozornost
delavcev nujno osredotoči pred-
vsem nanje. V tem primeru
skušajo delavci doseči čim višjo
tarifo za delo, ki ga opravljajo,
ne glede na končne ekonomske
efekte njihovega dela. Čim pa
so sredstva za osebne dohodke
odvisna od konkretne dinamike
(Nadaljevanje na 5. strani)

V OKVIRU

Medtem ko se večina slo-
venskih delovnih kolektivov že
pripravlja na izvolitev obrat-
nih delavskih svetov in eko-
nomskih enot, se v nekaterih
podjetjih z različnimi izgovori
otepejo želja delavcev, da bi
tudi pri njih izvolili nove sa-
moupravne organe. Res je, da
preko noči ni mogoče izraču-
nati, kako bi pravično in
spodbudno potekala delitve
dohodka v ekonomskih enotah.
Potrebni so temeljiti izračuni.
Vendar pa hkrati ne kaže pre-
zreti dejstva, da ponekde pre-
računavajo dohodke delavcev
v novem sistemu delitve že le-

konstrukcijo, ker bi vsaka
ekonomska enota vlekla na
svojo stran, nihče pa ne bi skr-
bel za korist, celotnega pod-
jetja. Takšni izgovori kažejo
na dvoje: Na nepoznavanje
bistva samoupravljanja, kajti
nikjer ni bilo rečeno, da je
treba v tovarni, ki izvaja re-
konstrukcijo, vse sklade decen-
tralizirati. Tako pojmovanje
pa hkrati izraža nezaupanje
do delavcev, kaže na neume-
sten strah, da bi delavci »za-
jedli« lastno tovarno.

Povsem razumljivo je, da
bodo skladi za razširjeno re-
produkcijo zadnji, ki bodo

Rekonstrukcije in ekonomske enote

to dni, ne da bi pri tem po-
kušali eno samo pristojnost
prenesti neposredno na proiz-
vajalce. Če zaenkrat še ni mo-
gote prenesti v upravljanje
skladov, osnovnih sredstev,
potem je zanesljivo mogoče
prepustiti proizvajalcem pri-
stojnosti disciplinskih odnosov,
delno pa tudi delitev dohod-
kov. S tem bi bil storjen za-
četek, prvi korak, ki ga ne
smemo podcenjevati. Z njim
se začne gibanje, ki bo rodilo
v bodoče bogatejšo sadovo.

Tako ne samo da čakajo,
marsikje si tudi izmišljajo »ze-
lo tehtne« izgovore, kako ravo
pri njih zaradi posebnosti
proizvodnega postopka ni mo-
gote decentralizirati pristojno-
sti. Takšen pozivski bi po nji-
hovem razbil podjetje na
koščke. Nastala bi anarhija.
Izgovor je zanje dovolj tehten,
da se ne potrudijo niti z izra-
čuni, kjer bi se zanesljivo lah-
ko prepričali, da je tudi pri
njih decentralizacija samo-
upravljanja mogoča.

Zelo pogost je tudi izgovor:
Pri nas še ne moremo uprav-
ljanja decentralizirati, ker smo
v rekonstrukciji. Delitve pri-
stojnosti bi onemogočila re-

prešli v neposredno pristojnost
ekonomskih enot. Ne kaže pa
prezreti dejstva, da bodo de-
lavci v ekonomskih enotah
drugače gledali na rekonstruk-
cijo, če bodo imeli samouprav-
ne pravice, da jo bodo zato
skrbneje spremljali in se po
skrbnem preudarku odločali
za razširitev in nakup opreme.
Rekonstrukcija bo tako postala
la še bolj živa skrb celotnega
kolektiva, prihranjen bo mar-
sikal dinar in odpravljen
prenekateri nepremišljenost.

Ob tem pa kaže avtorje teh
izgovorov spomniti, da bodo
rekonstrukcije trajale, dokler
bo človeštvo potrebovalo pro-
izvode. Če so po njihovem
ekonomske enote in decen-
tralizacija upravljanja nemogoče
v razdobju, ko tovarno prenav-
ljajo — ali bodo drugi, kjer so
ekonomske enote že ustanovili,
njihove pristojnosti odpravili,
kadar bodo prenavljali tovar-
no? Ali bodo ekonomskim
enotam takrat odvzeli pravi-
ce? Zanesljivo jih ne bodo!
Morda bo kdo porekel: Takrat
bodo imeli že izkušnje in bo
laže. Točno! Z izkušnjami bo
laže! Toda nihče si ne pridobi
izkušenj brez prakse.

VINKO TRINKAUS

Proglašili so ga za državljana sveta.
Pravijo, da je bakla svobode, ki razsvet-
ljuje pot zatiranim in brezpravnim,
vsem narodom, ki so si izbojevali ali se
še bojujejo za prostost.

Fristaniški delavec v Bombayju je obesil
njegovo sliko v svojo sobo in dejal:

»Živi v meni in v vsem mojem hotenju...«

Londonški kovinar je rekel:

»Tito ni samo vaš, je tudi naš in vseh
ljudi.«

Mi pa mu pravimo — Tito. Naš Tito. Be-
sede kot vse druge in vendar drugačne. V
njih je ljubezen in je spoznanje in je za-
hvala. Zahvala za vse, kar nam je storil, za
sleherno njegovo dejanje. Saj je vse svoje
življenje in vsak utrip svojega srca posvetil
nam. Delovnim ljudem Jugoslavije. Spremljal
in vodil, učil in bodril nas je v preteklosti,
razdaja se nam v sedanosti.

SIMBOL NAŠE MLADOSTI

Zato se je njegovo ime naselilo v sleherno
našo hišo. Z nami je povsod, kjer živimo in
delamo. Kot dober in zvest prijatelj.

In zato ob njegovem rojstnem dnevu pro-
slavljamo dan mladosti.

Tito in mladost! Zakaj dve besedi? Mar to
ni isto? Rečemo Tito in mislimo na našo pre-
teklost, sedanost in prihodnost, na vse naše
boje, na vsa naša prizadevanja, na vse naše
upe in nade. In na naše sanje. Na sanje člo-
veka, osvobojenega vseh spon, človeka, ki
ustvarja nov svet. Zase in za svoje potomce.

V tem je tajnost ustvarjalne vsebine mla-
dosti. Vedno se začena in vedno je nova in
zrela in nikdar se ne konča. Mladost je večna.

In Tito je posebljena mladost.

Njegov rojstni dan je tudi naš praznik.
Praznik našega boja in naše ustvarjalnosti in
naših prizadevanj, da bi vsi ljudje in vsi na-
rodi živeli v miru in svobodi. Da jih nihče
ne bi oviral na poti k napredku.

Proglasili so ga za državljana sveta in
pravijo mu, da je bakla svobode, ki razsvet-
ljuje pot vsem zatiranim in brezpravnim.

Mi pa rečemo:

»Naš Tito!«

In v tem, v teh dveh besedah je povedano
vse, kar čutimo do njega in kar mu želimo.
Vsa sreča, ker ga imamo, in naša srčna želja:

»Tovariš Tito, živi nam še mnogo, mnogo
let! Srečnih in zdravih in zadovoljnih. In naj
se zgodi vse, kar si želiš. Saj je tvoja želja
tudi naša. Zelja vseh delovnih ljudi.«

Desno zgoraj: »Druže Tito, ljubičice bela...«
Spodaj: Tito med zadržnicami

USPEHI SO PRERASLI ZAČETNE TEŽAVE

Prvi skromni rezultati, ki se kažejo v ekonomskih enotah, nam zgovorno pričajo, da se je začel pomemben proces v gospodarjenju, da nastajajo tudi novi problemi, ki jih vnaprej ni bilo mogoče predvideti. Vsepovsod tam, kjer so dobili kolektivi ekonomskih enot vsaj nekaj pristojnosti, kjer lahko vsaj v manjši meri vplivajo na oblikovanje in delitev dohodka, so le-te upravičile svoj obstoj. Začetne težave so bile le tam, kjer so bili ekonomske enote in obratni delavski sveti zgolj »decentralizacija«, kjer so ekonomske enote ali obratne delavske svete sestavljali različni predstavniki brez pravic, da lahko o kakršnikoli stvari samostojno odločajo. Samo razpravljati o proizvodnji, dajati pobude, ne da bi ob tem imeli garancijo soodločanja, vplivanja, se slej ko prej pokaže kot jalov poskus, da bi s njim lahko odločilno vplivali na gospodarjenje, delitev dohodka in medsebojne odnose.

Iz obiska in razgovora v Kombinat lesne industrije Logatec, je bilo razvidno, da so pri njih ekonomske enote postale sestavni del neposrednega odločanja in gospodarjenja. Prve izkušnje so njih same celo presenetile: dale so boljše rezultate, kot so jih pričakovali. Čeprav je bil predračun stroškov proizvodnje zelo skrbno izdelan, so prvi obračuni pokazali, da so bili sestavljeni iz premalo temeljitih predpostavk, ki jih seveda v novih odnosih ni bilo mogoče predvideti. Razlike med planirano in realno ceno proizvodov so namreč nekatere ekonomske enote postavile v izjemno dober, druge v slab položaj. Analize proizvodov so pokazale, da so bile planirane cene mogoče samo v kolektivnem gospodarjenju, na osnovi tarifnih postavk, da pa jih stvarno obračunavanje med ekonomskimi enotami ne more jemati za realno osnovo. To se pravi, da so morali po prvih pokazateljih temeljito analizirati realno ceno proizvodov, kajti le-ta omogoča tudi pravične medsebojne izračune.

Drugi problem, na katerega so naleteli je — ekonomskim enotam neprimerno obračunavanje proizvodnosti in dohodka. Doselej so namreč obračunavali dohodke na tri mesece. Praksa pa je pokazala, da je to predolg termin, da je na osnovi trimesečnega obračunavanja potrebno dvomesečne prejemke obračunati kot akontacije, kar močno zmanjšuje zanimanje za gospodarjenje in proizvodnost.

Ob tem pa se kažejo še nove želje v obračunavanju. Mojstri in delavci so se doslej zadovoljevali s globalnim obračunavanjem, medtem ko sedaj zahtevajo za vsak račun natančno specifikacijo. Nadalje zahtevajo ekonomske enote revizijo sklade za redno vzdrževanje, ker se jim zdi planirana postavka previsoka. Ugotovili so namreč, da bi bilo mogoče marsikaj znižati, kar bi povečalo dohodke.

Pri uvažanju ekonomskih enot predstavlja največjo oviro sklad za razširjeno reprodukcijo. V kolikšni meri dajati to pristojnosti ekonomskim enotam, kako zagotoviti normalen razvoj podjetja kot celote, so glavna tema razgovorov, ki potekajo pred uvedbo ekonomskih enot. Zaenkrat se pojavljata dve varianti: sklad zadrži delavski svet ali pa ekonomske enote oddajajo v centralni sklad prispevek, ki je odvisen od njihovih osnovnih sredstev. Ta prispevek je lahko višji kot je obveznost podjetja do družbe na osnovi poslovnega sklada, lahko je pa tudi popolnoma enak in ekonomske enote razpolagajo s presežkom. Seveda pa tu nastane najbolj kočljivo vprašanje, kako pomagati razvoju manj razvitih ekonomskih enot.

V Kombinat lesne industrije Logatec so ta problem razrešili na ta način, da močnejše ekonomske enote posojajo sredstva manj razvitim. Imajo celo primere, ko so ekonomske enote pripravljene odpisati dolg, če zadolžena ekonomska enota v določenem roku zmanjša planirano izgubo. Tak način posojanja in vračanja razširja zanimanje za dobro gospodarjenje vseh ekonomskih enot v podjetju, hkrati pa razvija čut tovarštva, kolektivnosti in skrbi za uspeh celote.

PROFILI STROKOVNJAKOV SO NEZADOVOLJIVI

Takšen način gospodarjenja in uravljanja, ko imajo ekonomske enote v rokah sredstva za gospodarjenje, pa hkrati kaže, da so strokovni profili mojstrov, oddelkovodij, tehnikov in tudi inženirjev nezadovoljivi. Ekonomske enote niso več zgolj celice proizvodnje, ki morajo skrbeti za dobro izdelane proizvode, kjer mora biti vsak nadrejeni dober strokovnjak, ampak postajajo tudi osnovne celice gospodarjenja, to se pravi, da se mora strokovni izobrazbi pridružiti še ekonomska in družbena.

POMOŽNE SLUŽBE KAZEJO NOV OBRAZ

Gospodarjenje v ekonomski enoti pa je odkrilo še nov problem, ki v dosedanjem načinu gospodarjenja ni tako hudo bodel v oči. Doselej se niso v podjetju prebudo razburjali nad pomožnimi službami. Vsak obrat je zaradi udobnosti in priročnosti hotel imeti svojega električarja, svojega ključavničarja, svoje remontne delavnice in podobno. Nihče se ni posebno razburjal, če so bili prekoračeni planirani prevozi s tovarniškimi avtobusi, če so v remontnih delavnicah delali nadure, kajti vse to je bilo tradicija, bilo je v programu predvideno in ni bistveno vplivalo na dohodek. Realni izračuni in obračuni pa so pokazali, da je za ekonomske enote bolje, če je »proizvodnost« pomožnih služb čim manjša.

To se pravi, da je v marsikaterem primeru bolje plačati

nedelo kot pa preseženo proizvodnjo. Z drugimi besedami, če šoferji prevozijo manj kilometrov z avtobusi, to pomeni povečani čisti dohodek. Če remontne delavnice opravijo manj ur, je to za ekonomsko enoto čisti dohodek. Seveda pa ima tudi to prihranjanje svoje meje in bi se vsakršno pretiravanje lahko maščevalo. Toda izkušnje kažejo, da se bo marsikatero podjetje posledje premislilo, če bo imelo za vse vzdrževanje organizirane lastne pomožne službe ali pa bo smotrnejše te službe združevati. Za veliko podjetij se bo združevanje teh služb pokazalo kot boljše rešitev. Namesto plačevanja po urah, po uslugah, bodo začeli sklepali pogodbe za vzdrževanje, ki bodo sicer predstavljale tu in tam določen riziko, bodo pa gospodarsko vsekakor bolj upravičene.

NESREČNIH PETINDVAJSET ODSOTKOV

Kot v marsikaterem podjetju, tako tudi v Kombinat lesne industrije Logatec tožijo nad nesrečnimi petindvajsetimi odstotki obračuna posebnega prispevka. Večina razvitejših tovarn z visoko proizvodnostjo in s tem primernimi dohodki, se bo znašla v velikih težavah, če bodo vzeti za izračun povprečni osebni dohodki v panogi. V Kombinat lesne industrije so namreč v zadnjih treh letih povečevali letno proizvodnjo za 24% in s tem seveda tudi osebne dohodke. Tako so njihovi povprečni dohodki za 5000 dinarjev višji od povprečnih osebnih dohodkov v panogi. To pomeni, da bodo morali to razliko oddvajati kot posebni dohodek, ki pa je bil dosežen na osnovi višje proizvodnosti, ne pa zaradi tržnih ali drugih ugodnosti.

Ekonomske enote v Kombinat lesne industrije Logatec so zaživele. Kot vsepovsod drugod, kjer so začeli gospodariti po novem, so uspehi močno prerasli začetne težave.

VINKO TRINKAUS

TEHNOKRATIZEM ZAVIRA RAZVOJ

Referent in udeleženci razprave so na letošnjem občnem zboru Republiškega odbora sindikata tekstilnih, usnjarskih in gumarskih delavcev Slovenije govorili predvsem o nalogah te organizacije v sedanjih pogojih gospodarjenja. Temeljna naloga, je bilo rečeno, je z vsemi silami podpirati razvoj materialnih in družbenih odnosov. Uveljavljati gospodarski sistem namreč v resnici sprošča vse proizvodne, organizacijske in ostale sposobnosti delovnih kolektivov. Položaj vsakega kolektiva bo odvisen od tega, koliko bo proizvajal, kakšna bo njegova produktivnost, kakšna kakovost blaga, kolikšni bodo stroški itd. Kdor bo bolje gospodaril, bo imel več sredstev, ne samo za osebne dohodke, temveč za razširitev in modernizacijo proizvodnje.

Analiza o razdeljevanju osebnih dohodkov opozarja na nekatere slabosti. Posebno v tekstilni industriji so še precej časa prevladovala subjektivna merila — predvsem osebna ocena. Tudi sedaj je to še v neka-

Pet ur je trajala letna skupščina občinskega sindikalnega sveta v Šoštanj. Odktom v glavnem poročilu, češ da tudi sindikalnim delavcem manjka poguma, da bi se zavzeli za jasno razmejitve pravic med upravnimi in tehničnimi vodstvom na eni in organi samoupravljanja na drugi strani, ni nihče nasprotoval. Le-ti pogosto prikimavajo odločitvam strokovnjakov, iz katerih se zrcali nezaupanje v kolektiv, in opravčujejo centralizirano upravljanje in gospodarjenje s slabo razvitim tehnološkim procesom, s pomanjkanjem strokovnjakov, da bi jim pokazali varno pot pred gospodarskimi polomijami, kalna vodstva se jim niso po-

roko elektrarniškim kolektivom pri gospodarjenju, vendar jih svet v Šoštanju. Odktom v glavnem poročilu, češ da tudi sindikalnim delavcem manjka poguma, da bi se zavzeli za jasno razmejitve pravic med upravnimi in tehničnimi vodstvom na eni in organi samoupravljanja na drugi strani, ni nihče nasprotoval. Le-ti pogosto prikimavajo odločitvam strokovnjakov, iz katerih se zrcali nezaupanje v kolektiv, in opravčujejo centralizirano upravljanje in gospodarjenje s slabo razvitim tehnološkim procesom, s pomanjkanjem strokovnjakov, da bi jim pokazali varno pot pred gospodarskimi polomijami, kalna vodstva se jim niso po-

S tem se je razprava o gospodarjenju in samoupravljanju, na čemer je bilo v poročilih težišče, zaključila, preden se je do bro razvila.

Člani strokovnih kolektivov in uprave so ponekod dobronamer- no kritiko vzeli za osebno žalitev in se »žalivcem« tako maščevali, da so morali iz tovarne ali vsaj na slabše delovno mesto (kaj počnejo komisije za sprej- manje in odpuščanje delavcev?), da bi jim pokazali varno pot pred gospodarskimi polomijami, kalna vodstva se jim niso po-

OBČNI ZBOR OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA ŠOŠTANJ

Strah pred zamero

če uvedejo ekonomske enote itd. Kakor pač slišijo od izvedencev. Delegat iz Tovarne usnja Šoštanj je povedal, da delavci med seboj drugače gledajo na te reči: »Veliko smo že brali o uspehih obratnih delavskih svetov in ekonomskih enot. Celotni naši panogi, če bi se dovolj zavzeli, bi zlahka preglušili strokovnjake. Preveč govorimo in premalo delamo, to je naša glavna napaka.«

Delegat iz velenjskega rudnika je bežno pojasnil, da bodo pri njih 1. julija uvedli ekonomske enote, ko bo sestavljen ključni sistem za notranjo delitev dohodka in obratnih sredstev. Poskusno bodo ekonomske enote poslovale do konca leta. Medtem bodo sproti popravljali pomanjkljivosti.

Delegat iz šoštanske termoelektrarne je opravičil njihovo slabo razvito samoupravljanje z administrativnimi ukrepi. Plafovirane cene, dirigirana dispečerska služba in predpisano odvajanje amortizacije za gradnjo novih elektrarn v resnici vežejo

stavila po robu in preprečila očitnih krivic. Delavci so se morali zateči po pomoč in zaščito izven podjetja. Celotni velenjski kolektivih, kakor so v velenjskem rudniku, Lesno-industrijskem kombinatu Šoštanj, tovarni Gorenje iz Velenja ni konec nezakonitih odpuštov, nepravilnih delovnih odnosov, napačne obračunavanja osebnih dohodkov ipd.

Morda se delegati zato niso dotaknili teh občutljivih zadev, čeprav jih je sekretar občinskega komiteja ZKS spodbujal k smešljemu razgaljanju ekscesov, do katerih pride zato, ker smo formalno-pravno sicer povsod uvedli delavsko in družbeno samoupravljanje, obseg pravic, ki si jih lastijo delavci, upravljalci, pa je marsikje, med drugim tudi v šoštanski občini, še vedno zelo skromen. Delno sta temu kriva tudi občinski zbori proizvajalcev, ki se premalo briga za razna vprašanja gospodarskih organizacij, in premajhna povezava njegovih članov s proizvajalci. M. K.

AKCIJA ZDRUŽENJA SREDSTEV V HRASTNIŠKI KOMUNI

NAJ ODLOČIJO SAMI

Med najbolj aktualne dogodke v gospodarskem življenju hrastniške komunne sodi zadnje čase združevanje sredstev podjetij za nadaljnjo rekonstrukcijo Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku.

Leta 1958/59 se je delovni kolektiv Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku odločil, da bo obnovil svojo tovarno. Ker takšni več ustreza modernemu tehnološkemu načinu dela, razen tega pa so bili tudi delovni pogoji težki in neugodni. Prva dela pri rekonstrukciji tovarne so začeli lani in vse je potekalo v najlepšem redu do uveljavitve novih carinskih predpisov in spremenjenega kurza dolarja. Tu pa so se začele skrbni in težave. Zmanjkalo jim je okrog 400 milijonov dinarjev. S težavo so sicer zbrali nekaj sredstev, toda še vedno jim je manjkala polovica. Po predvidevanjih naj bi prispevala komuna 115 milijonov dinarjev. Toda komuna tolikšnih sredstev nima.

Po temeljitih razpravah in proučevanjih so člani občinskega zbora in zbora proizvajalcev, predstavniki podjetij, SZDL in ZK sklenili naslednje: ker so skoraj vsa podjetja v komunni potrebna obnove in so delno že v rekonstrukciji ali pa se na to pripravljajo, je najpomembnejše, da dokončamo najprej rekonstrukcijo tistega objekta, ki bi najhitreje vračal vložena sredstva — to pa naj bi bila Kemična tovarna Hrastnik.

Sklenili so, naj bi prispevali manjkajoča sredstva, to je 115 milijonov dinarjev, hrastniška steklarina in papirnica Radeče. Ko bi stekla proizvodnja v obnovljeni kemični tovarni, pa bi dobili omenjeni podjetji posojeni denar nazaj.

In kaj pravita k temu delavska sveta steklarne in papirnice? »Sredstva smo pripravljene posoditi, vendar samo za kratko obdobje,« pravi med drugim delavski svet Steklarnice: »Mi smo o tem sicer že razpravljali na več sejah delavskega sveta, vendar nam uradno glede posojila ni še nihče omenil. Zelim, da bi se pred kakršnikoli našim nadaljnjimi odločaji o tem sami

podrobneje pomenili s predstavniki kemične tovarne.«

Člani delavskega sveta papirnice pa pravijo: »Proti posojilu načelno nismo. Vedeti pa je treba, da je naša papirnica stara že več kot 250 let, da so jo med vojno požgali in kasneje le za silo popravili. Zato smo se tudi mi odločili obnoviti našo staro tovarno papirnice in smo zato sredstva tudi hranili. V primeru pa, da mi posodimo kemični tovarni del sredstev, je v nevarnosti naš obstoj oziroma obnova papirnice, kajti, če nam ne bodo mogli vrniti posojenih sredstev do tedaj, ko jih bomo potrebovali sami, se bomo znašli tudi mi v takem položaju, kot je danes kemična tovarna.«

Prav gotovo je edino pravilno, da se o vsem tem pomenijo prizadeti kolektivi oziroma njihovi delavski sveti sami in bi lahko kakršno koli odločanje mimo njih le škodilo enim in drugim. Kajti tako združevanje sredstev bo dosegel svoj pravi namen le, če bodo kolektivi sami spoznali koristnost in se potem odločili tako, kot sami sodejo, da je prav.

—dž—

POSTOJNSKI KOLEKTIVI — NE LE BESEDE, TUDI DEJANJA!

PROPADLA AKCIJA

Pred letom dni so na občnem zboru Občinskega sindikalnega sveta v Postojni sprejeli zamisel o ustanovitvi počitniške skupnosti. Vest o tem so v večini delovnih kolektivov postojnske občine pozdravili, kajti dotlej sta imela lastni počitniški dom le kolektiva »Nanos« in »Javor«.

Od skupno 4551 zaposlenih je bilo tako letos gotovo vsaj tisoč takih, ki so računali, da bodo letošnji dopust preživel v letovališču Počitniške skupnosti kje na morju. Tudi v sindikalnih podružnicah so malodane že pričeli zbirati prijave, kajti akcija je potekala normalno in posebno komisija za izbiro kraja se je že spomlad odločila za Kri.

Občinski sindikalni svet v Postojni je novo ponudbo brez

pomislov formalno sprejel ter zabil ljudski odbor, da bi odobril sredstva, ki bi jih morali nakazati v Vrsar obročno v treh letih.

Občinski ljudski odbor je prošnji ugodil, dan ali dva zatem pa so v Vrsarju že podpisali pogodbo. V Postojni so se pojavili prvi prospekti, iz katerih naj bi delavci videli, kaj jim nudi zahodna obala Istre v poletnih dneh letovanja.

Do tedaj vse dobro in prav. Ko pa je občinski sindikalni svet začel v kolektivih z akcijo za zbiranje sredstev v višini tistih 14 milijonov in pol, se je stvar nepričakovano zataknila.

Organi samoupravljanja so drug za drugim odklonili plačilo prispevka in pomagala ni nikakršna intervencija.

Pred dnevi so v Vrsarju pogodbo razdrli in edino, kar še veže Postojnčane na to mesto, je neplačan penal.

Propadla je akcija, ki naj bi številnim delavcem in uslužbencem s Postojnskega omogočila cenen in prijeten oddih na morju.

Nekaj pa vendarle drži: na komaj minulih občnih zboreh sindikalnih podružnic v postojnski občini so vseprek govorili o skrbi za delavce, ko je bilo treba odšteti denar, pa se je zataknilo... A. MIKLAVČIČ

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo

Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER, GASPERSIČ SONJA, MAVER MILAN, VOLJC JANEZ, TEHNIČNI UREDNIK JANEZ SUSTER

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva: 33-723 in 30-872 — Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 600-12-1-83 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — List tiska ČZP »Ljudska pravica« — Poština plačana v gotovini

Zaskrbljeni varuhi

— Svojo ekonomsko enoto bi rad? Ampak saj še ne znaš hoditi...

Karikatura: MILAN MAVER

NAČELA DELITVE V PODJETJU kot med podjetjem in družbo

Pred dobrim mesecem dni je osrednji delavski svet Lesno industrijskega kombinata Brest v Cerknici sprejel nova pravila podjetja. Člani posameznih poslovnih enot — tako imenujejo tovarni pohošča v Cerknici in Martinjaku, tovarno ambalaže in žago v Marofu, žago v Cerknici, direkcijo in delavsko-uslužbenko restavracijo — so takoj nato izvolili delavske svete enot. In prav v teh dneh volijo člani kolektivov predsedstva ekonomskih enot. V tem okviru bodo namreč samoupravni organi poslovnih enot ustanavljali ekonomske enote za delovna področja, ki so s proizvodnega, tehnološkega, poslovnega in ekonomskega vidika zaključena delovna področja. V Martinjaku so osnovali že šest ekonomskih enot, v cerkniški tovarni pohošča pa naj bi jih bilo po dosedanjem predvidevanju okoli 15. Z vsemi temi navidežno tehničnimi opravili je kolektiv Bresta začel uresničevati načela svoje nove »ustave«.

Pravila tega podjetja bi bila lahko vzor vsem tistim bojazljivcem, ki trde, da podjetje, ki je pravkar v rekonstrukciji ali ki gradi nov obrat, ne more in ne sme v popolnosti decentralizirati samoupravljanje in svojih sredstev, kajti sicer bo razpadlo. V Brestu pa sodojo drugače. S tem, pravijo, ko bo prepuščena vrsta pravic in dolžnosti ne samo kolektivom in samoupravnim organom poslovnih enot, temveč tudi novim. Sedaj nastajajočim kolektivom ekonomskih enot, si lahko šele obetamo nadaljnji razvoj produktivnosti in produktivnosti in resnično, pravo samoupravljanje.

KAKŠNE SO PRAVICE KOLEKTIVOV EKONOMSKIH ENOT?

Za razliko od pravil številnih drugih podjetij, kjer so vse ali večino pristojnosti prisodili osrednjemu delavskemu svetu ali obratni delavskemu svetu, govore pravila kolektiva Brest o pristojnosti kolektivov ekonomskih enot kot nosilcev samoupravljanja. Le-ti so upravičeni in dolžni sami ukrepati na vseh tistih področjih, ki lahko kakorkoli pripomorejo k napredku proizvodnje, racionalizacije in povečanja produktivnosti dela, znižanja stroškov, zboljšanja kakovosti in podobno. Kolektivi ekonomskih enot sodelujejo pri planiranju investicij, pregledajo, kaj je treba storiti za tekoče investicijsko vzdrževanje in izpopolnjevanje strojev in naprav. Med drugim razpravljajo (in kot sedaj že ugotavljajo, bo treba to besedo nadomestiti z — odločajo) o obračunih proizvodnje in delitvi sredstev, doseženih na podlagi znižanja lastne cene. Ti tudi analizirajo racionalno razporejanje delavcev in notranjo organizacijo dela, nadzirajo delo vodje ekonomskih enot in lahko predlagajo njegovo zamenjavo.

Delavski svet poslovne enote pa predpisuje svoj gospodarski plan, tekoče operativne plane, investicijsko vzdrževanje, sprejema pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov delavcev, odloča o sklepanju in odpovedovanju delovnih razmerij, izrekanju disciplinskih kazni itd.

O ČEM ODLOČA SAMOUPRAVNI ORGAN POSLOVNE ENOTE?

Prav zato, ker je delavskim svetom poslovnih enot prepuščena izdelava in sprejem pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, v pristojnostih osrednjega delavskega sveta, ta pravica in dolžnost ni omejena. Centralni delavski svet le predpisuje pravilnik o delitvi čistega dohodka gospodarske organizacije. Na osnovi splošnih načel tega pravilnika pa bodo samoupravni organi poslovnih enot izdelali pravilnik o delitvi čistega dohodka skladno svojim razmeram in potrebam. Seveda sprejema centralni delavski svet zaključni račun, perspektivne in letne gospodarske načrte in podobne akte. Vendar o teh in drugih zadevah sodočajo delavski sveti poslovnih enot. Preprosteje povedano, osrednji delavski svet si je pridržal le tiste pravice in pristojnosti in preveč nase dolžnosti, ki naj zagotovijo skladen razvoj podjetja kot skupnosti samoupravnih poslovnih enot.

Dogodi se lahko, da bi samoupravni organ poslovne enote slabo gospodaril. Za takšen primer si je osrednji delavski svet — za ta načela so bili vsi člani kolektiva, ki so razpravljali o pravilih — pridržal pravico, da

sme razrešiti samoupravne organe poslovne enote. To pa bo storil šele potlej, ko bo slišal mnenje vsega kolektiva, ali če delovni kolektiv poslovne enote tega ne bo storil sam. Kadar bi prišlo do posebno hudih nepravilnosti v poslovanju poslovne enote, bi lahko osrednji delavski svet postavil poslovni enoti tudi prisilno upravo. Mimogrede rečeno, kaj podobnega doslej ni bilo moč zaslediti v posameznih pravilih podjetja.

ODLOČANJE Z REFERENDUMOM

Kadar gre za reševanje posebno važnih problemov, je rečeno v pravilih, ki jih delavski svet podjetja ne more sam rešiti, lahko na lastno pobudo ali na zahtevo sindikalnih organizacij skliče skupščino delavskih svetov. In v primeru, da tudi skupščina o zadevi ne more razsoditi, potlej bo o tem odločal ves delovni kolektiv na osnovi referenduma.

Odločitev z referendumom je obvezna za vse organe podjetja in za vse člane kolektiva, veljavna pa je tedaj, ko za odločitev glasuje večina vseh članov kolektiva. Z referendumom bo kolektiv odločal o pripojitvi,

združitvi ali razdružitvi podjetja, odločal o temeljnih notranjih organizacijah. Skratka odločal bo o vseh tistih zadevah, kjer ni bilo moč doseči potrebnega soglasja na skupščini delavskih svetov poslovnih enot.

Poslovna enota, je rečeno, je skupnost proizvajalcev z določenim enotnim predmetom poslovanja ter za to poslovanje nosi vse ekonomske posledice, ki izvirajo iz njihovega samoupravnega gospodarjenja.

Ob tej ugotovitvi je seveda nadvse pomembno, kakšne so osnove ekonomskega poslovanja kolektivov poslovnih enot. S pravili je določeno, da poslovne enote samostojno razpolagajo s čistim dohodkom, potlej ko izpolnijo obveznosti, ki jih ima podjetje kot celota do družbe. Gre za obveznosti, kot so obresti njenih osnovnih in obratnih sredstev in podobno. Vsaka poslovna enota oblikuje na osnovi tega svoj poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne uporabe in z vsem tem razpolaga v skladu s svojim gospodarskim načrtom in gospodarskim načrtom podjetja.

Poslovne enote se lahko tudi sporazumejejo za združevanje svojih skladov v okviru vsega podjetja, in sicer za finansiranje tistih skupnih potreb, za katere sodojo kolektivi poslovnih enot, da bodo tako ustrezne urejene. Kolektivi poslovnih enot so se na primer sedaj že odločili, da bodo del sredstev za vzgojo višjega strokovnega kadra združili v okviru vsega podjetja.

V okviru vsega podjetja je tudi osnovan skupni poslovni sklad. Sredstva zanj bodo prispevali kolektivi enot, namenjena pa bodo za odplačilo obveznosti, ki jih ima podjetje kot celota iz dosedanjega poslovanja, za obnavljanje obstoječih zmogljivosti in za razširjeno produkcijo. Merilo za določitev teh prispevkov bo razmerje med vloženimi osnovnimi in obrat-

nimi sredstvi do vsega dohodka poslovne enote in celoten dohodek na enega zaposlenega v enoti. V primeru, da bo poslovna enota želela razširiti svoje poslovanje, to je dograditi nov obrat, nakupiti nove stroje, si bo iz tega sklada »izposodila« sredstva in jih vrnila v določenem roku. Osrednji delavski svet pa bo ob tem upošteval rentabilnost in ekonomičnost predvidene uporabe teh sredstev.

POSAMEZNE SLUŽBE SO SERVISI ENOT

Direkcija podjetja kot posebna poslovna enota in vse njene službe, to je komercialna, računovodstvo itd., je s tem postala tako rekoč servis poslovnih enot. Poslovne enote namreč odločajo o nakupu surovin in osnovnega proizvodnega gradiva, prodaji itd. s posredovanjem komercialne službe podjetja. O vseh večjih kupno-prodajnih poslih mora biti obveščen kolektiv prizadete enote. S tega vidika krijejo tudi poslovne stroške direkcije iz prispevkov poslovnih enot, in sicer na podlagi predračuna dohodkov in izdatkov.

Načela, ki jih je uveljavil kolektiv lesno-industrijskega kombinata Brest iz Cerknice v svojih pravilih, so zanimiva. Praksa bo seveda pokazala, katere zadeve bo veljalo še »decentralizirati«, kaj spremeniti v organizaciji poslovanja. Kolektivi novo osnovanih ekonomskih enot na primer že opozarjajo, da bo treba uveljaviti drugačne odnose med njimi in recimo bodočo ekonomsko enoto skladišča. Dalje, da bodo morali planirati proizvodnjo upoštevati pri planiranju in stroških, kakšen les ali furnir je na zalogi, in podobno. Ta opozorila so že sedaj dokaz, da ljudje resno razmišljajo ne samo o delitvi osebnih dohodkov, temveč tudi o ustvarjanju dohodka, o stroških proizvodnje.

P. D.

ZAVORE POPUŠČAJO

Delavcu so veleli, naj skoplje jamo. Po opravljenem delu so mu pokazali prostor nedaleč v stran in spet je kopal. Preden je napravil deveto luknjo, je vprašal tehnika, zakaj to počne. »Vodovod iščemo.« Delavec je osupnil: »Prej bi mi povedali, da ne bi zaman kopal,« se je nejevoljno obrnil in nekaj metrov dalje zavilhtel kramp.

Anekdoti v Šaleški dolini povežejo z razgovorom, zakaj decentralizacija upravljanja in gospodarjenja ostaja le tiha želja delavcev. Iz strahu, da bi ga delavci ne zavozili, se strokovnjaki krčevito branijo novosti, ki jih ne bi s a m i do milimetra točno prej določili in proučili, pri tem se pa ne zavedajo, kakor tisti tehnik, ki je dal izkopati po nepotrebnem osem lukenj, da se da po krajši in demokratičnejši poti priti do istega cilja — boljše gospodarnosti.

Karakterističen primer tega je Tovarna usnja Šoštanj. Že leto dni se pogovarjajo o organizaciji ekonomskih enot, ki si jih delavci želijo, tehnični kader pa vso stvar zavlačuje s stoterimi pomisleki. Na žalost jim samoupravno vodstvo večinoma verjame.

Pomisleki: rekonstrukcija kromovega oddelka, nad 70 % iztrošenih osnovnih sredstev, plafovirane prodajne cene njihovih proizvodov in proste cene kože, ki jih morajo polovico uvažati, ter nasploh težaven položaj usnjarske industrije glede na zmanjšano potrošnjo usnja.

Po mnenju strokovnjakov naj bi prvo ekonomsko enoto organizirali v rekonstruiranem kromovem oddelku in njene izkušnje med poskusnim obratovanjem uporabili pri organizaciji drugih ekonomskih enot. Obvezno pa mora prej priti k njim neki zagrebški strokovnjak, da jim obrazloži mehanizem notranjega poslovanja med ekonomskimi enotami in delitve dohodka.

Novo izvoljeni predsednik upravnega odbora pravi k temu sledeče:

»Vse, kar strokovnjaki navedajo v dokaz, da v naši tovarni še ne moremo gospodarjenja prepustiti delavcem, nas sili k

temu. Mojster sem in iz lastnih izkušenj vem, da je že normiranje del prineslo veliko dobrega. Proizvodnost je v kratkem času porasla, ne da bi koga prižigali k delu. Kot mojster si želim, da bi delavce s popolnejšo delitvijo osebnih dohodkov pripravili do tega, da bi bolj pazili na kakovost, na zmanjševanje stroškov in sploh na gospodarjenje. »Standard« v Kranju je prav tako stara tovarna kakor naša, pa so se vseeno vsi skupaj zagrizli in, kakor sem v vašem listu bral, že veliko dosegli.

Po mojem je tudi odveč odlašati z ekonomskimi enotami, dokler ne dobimo izkušenj v kromovem oddelku. Vsi drugi obrati so stari, proizvodni pogoji drugačni, tako da si ne bi pridali pomagali z rezultati »poskusnega zajca«. Čas bi že bil, da prenehamo čakati na zagrebškega strokovnjaka, ki nas že od februarja vleče za nos, in bi začeli z lastnimi glavami misliti, kako se da najbolje vse delavce zainteresirati za gospodarjenje in poslovanje. Saj imamo v naši tovarni ljudi, ki so vzorno sestavili analitično oceno delovnih mest. Če bi se tako zavzeli za organizacijo ekonomskih enot in notranjega poslovanja, bi zagrebškega strokovnjaka lahko pogrešali.

Z občinskimi sindikalnimi svetom smo se že zgovorili, da do 15. junija izvolimo obratne delavske svete, potem ne bo več daleč do ekonomskih enot, če bomo izbrali prave ljudi v glavnih in pomožnih oddelkih. Tu je delitev osebnih dohodkov najmanj spodbudna, čeprav nenehno ugotavljamo, da so vzdrževalni stroški v naši tovarni, stara je 173 let, celo veliki.

Z enako težavo si utira pot decentralizacija upravljanja in gospodarjenja v Tovarni kova-

nega orodja Zreče.

Strokovnjaki so si vtepli v glavo in prepričali tudi samoupravne organe ter vodstva političnih organizacij, da prenašanje upravnih pravic navzdol za zdaj ne bi prineslo kolektivni nič dobrega. Razprava se je končala s sporazumnim dogovorom med upravnim in samoupravnim vodstvom, da bodo po rekonstrukciji tovarne šele točneje videli, kaj se da združiti v ekonomske enote. Ko to organizirajo, pridejo na vrsto obratni delavski sveti.

Pred nedavnim, ko je prišel v podjetje predstavnik OSS prav zaradi tega, pa se je vsa stvar pokazala v drugačni luči. Ugotovili so, da bi kljub rekonstrukciji podjetja in obračunskim enotam lahko vrsto nalog opravljali obratni delavski sveti: gospodarili bi z osnovnimi sredstvi, odločali o sprejemanju in odpušcanju delavcev, urejali disciplinska vprašanja in vprašanja notranjih odnosov. Ko se v delu znajdejo, si bodo že sami izborili vse večje pravice v gospodarjenju. Če se bo kasneje izkazalo, da jih je preveč ali premalo glede na ekonomske enote, ki jih nameravajo oblikovati, bodo nepotrebne obratne delavske svete razrešili oziroma uvedli nove.

ZA 180 % DRUGAČE

V Konusu, tovarni usnja v Slovenski Konjicih se že dalj časa resno pripravljajo na organizacijske spremembe, ki bodo angažirale upravljavske in gospodarske sposobnosti vseh članov kolektiva.

Jeseni, ko bi bila pravila o delitvi dohodka in čistega dohodka izgotovljena, so predvideli organizacijo ekonomskih enot in volitve obratnih delavskih svetov, še prej pa decentralizacijo sindikalnega dela. Zda so načrt spremenili za 180 stopinj. Samoupravljanje bo decentralizirano že sredi junija, tako da bodo novi obratni delavski sveti, četudi se morda nekaj časa ne bi znašli pri delu, že pomagali pri organiziranju ekonomskih enot.

M. K.

SKUPŠČINSKI POROČEVALEC

V torek je zasedala Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije. Ljudski poslanci obeh zborov so soglasno sprejeli poročilo Izvršnega sveta LRS o njegovem delu v letu 1960. Razen tega so obravnavali tudi poročilo odbora za družbeni nadzor, o vzgoji strokovnih kadrov za gospodarske organizacije ter razpravljali in sklepali o poročilih posameznih odborov in zakonskih predlogih.

Čeprav so skupščinski odbori že ob razpravi o poročilu Izvršnega sveta LRS opozarjali na probleme in naloge v naslednjem obdobju, so ljudski poslanci tudi tokrat na zasedanju v razpravi opozorili na posamezne naloge.

Večina večjih gospodarskih organizacij, je bilo rečeno v razpravi, se resno loteva nadaljnega poglobljanja delavskega samoupravljanja. Delo obratnih delavskih svetov in drugih oblik neposrednega odločanja proizvajalcev se je zelo razvilo. Zato je odveč bojazen, češ da ti organi ne bodo kos nalogam, da ne bodo objektivni pri razdelitvi dohodka v ekonomski enoti in podobno.

Prizadevanja delovnih kolektivov naj bodo zdaj usmerjena k odkrivanju notranjih rezerv. Hkrati ob tem naj bi v gospodarskih organizacijah z decentralizacijo samoupravljanja do kraja uveljavili pravice neposrednih proizvajalcev.

Čeprav v nekaterih gospodarskih organizacijah ugotavljajo, da ne bo potrebno zaposlovati novih delavcev, ker lahko dosedanj izpolnjujejo gospodarske načrte, je odveč bojazen pred nezaposlenostjo v naši republiki. Vrsta panog namreč nima dovolj delavcev in le-te s težavo dobivajo iz oddaljenih krajev. Obsojanja vredne pa so nehumane težnje, da v nekaterih kolektivih skušajo potem, ko ugotove odvečno delovno silo, v prvi vrsti odpustiti invalide in delavce, ki so že pred upokojitvijo. S treznejšo presojo in odpiranjem delovnih mest za takšne ljudi ter z razširjanjem proizvodnje, je moč te primere bolj humano urediti.

Sedanji gospodarski sistem bo prisodil večji dohodek tistim podjetjem, ki si bodo prizadevala doseči višjo produktivnost, racionalneje uporabljati delovni čas in ki si bodo prizadevala tehnično in organizacijsko izpopolniti proizvodnjo. To vse spodbuja težnje, da podjetja združujejo svoje napore in svoja sredstva in resno razmišljajo o prednosti združevanja. Toda, je bilo rečeno, pri združevanju je treba dosledno uresničiti načelo, naj bo združitev stvar svobodne presoje delovnih kolektivov.

V razpravi o položaju rudnikov v pogojih nove delitve dohodka, je bilo rečeno, da je njihov položaj vsekakor ugodnejši, ker jim zagotavlja večja amortizacijska sredstva, docela pa jih oprošča tudi rednega prispevka iz dohodka, ki ga plačujejo ostale gospodarske organizacije. Toda ta ugodnost ne rodi zaželenih sadov zaradi neugodnega načina ugotavljanja izrednega dohodka. Kot osnova pri obračunavanju 25-odstotnega prispevka od izrednega dohodka so namreč upoštevani povprečni osebni dohodki posamezne panoge v minulem letu. Izračunavanje prispevka na ta način zelo prizadene vse tiste gospodarske organizacije, ki poslujejo s stari in zastarelimi osnovnimi sredstvi. Dalje vse tiste, ki imajo zaradi dobre organizacije dela visoko produktivnost.

Vsaj za rudnike bi bilo treba omenjeni predpis nekoliko spremeniti, kajti sicer bo ogrožena delitev dohodka po enoti proizvodov, po delu, ker podjetja za to ne bodo imela dovolj sredstev. Razen tistih rudnikov, ki plačujejo rudniški prispevek — rento — bi morali biti oproščeni plačevanja prispevka na izreden dohodek tudi vsi ostali rudniki. Če pa že to ni mogoče, potem naj bi predpis vsaj omilili. Za osnovo naj bi ne jemali povprečnih osebnih dohodkov panoge, pač pa posameznega rudnika.

Iz referata in razprave o poročilu Odbora Ljudske skupščine LRS za družbeno nadzorstvo, ki je obravnaval strokovno izobraževanje kadrov za gospodarske organizacije, je moč povzeti tele ugotovitve:

Pridobivanje in vzgajanje strokovnih kadrov je za sedaj v gospodarskih organizacijah področje, ki daleč zaostaja za potrebami sodobnega gospodarjenja in celo za uspehi in oblikami gospodarjenja na drugih področjih. Skoraj ni gospodarske organizacije, kjer bi bila skrb za strokovne kadre bistveni sestavni deli gospodarjenja. Kadrovska služba je pri sedanjih razvisti gospodarstva ena največjih notranjih neskladnosti. Mnoga podjetja imajo dokaj dobro izdelane investicijske programe za tehnološki del bodoče proizvodnje, ob tem pa prav nič ne razmišljajo o strokovnem izobraževanju ljudi, ki bodo upravljali tehnološki proces. To opozarja na kratkovidnost, kot da je razvoj podjetja odvisen samo od novih strojev.

Prvi pogoj za sistematično vzgojo kadrov mora biti ustrezno organizirana kadrovska služba, ki seveda ne sme biti sama sebi namen.

Druga poglavitna ugotovitev odbora je, da v strokovnem izobraževanju kadrov prevladuje nerazumevanje, podcenjevanje in zanemarjanje družbeno politične vzgoje. Sama materialna sredstva in tehnična izobrazba za delovno mesto nikakor ne zadošča, kajti vsak proizvajalec je obenem tudi upravljavec. Družbeno politična izobrazba je torej bistveni sestavni del strokovne izobrazbe.

Dne 7. junija se bosta sestala oba zbora Zvezne ljudske skupščine. Skupščinska odbora bosta med drugim obravnavala predloge nekaterih zakonov, med drugim tudi predlog za spremembo nekaterih členov zakona o sredstvih gospodarskih organizacij. Pričakovati je, da bodo na sejah obravnavali tudi podatke o gospodarjenju od januarja do aprila letos.

Zvezni izvršni svet je na svoji zadnji seji že razpravljali o gospodarjenju v prvih mesecih letošnjega leta. Med drugim je ugotovil:

da so ob zmernejšem naraščanju proizvodnje in produktivnosti dela, močno narasle vse oblike potrošnje.

Na naraščanje potrošnje precej vpliva težnja, da gospodarske organizacije in drugi trošijo sredstva prej kot so jih ustvarili, oziroma več kot jih bodo pridobili. To neugodno vpliva na stabilnost gospodarstva, na gibanje cen in na življenjske stroške.

V tej zvezi meni Zvezni izvršni svet, da bi bilo treba investicijsko in splošno potrošnjo obdržati v mejah planskih predvidevanj.

P. D.

KAKO OBLIKUJEMO OSEBNE DOHODKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

dohodka in stroškov, se materialna pozornost delavcev osredotoči na gospodarsko dogojanje kot kompleks in po tej poti se začene oblikovati proizvajalec iz lastne materialne zainteresiranosti v dejanskega gospodarja.

Od metode »formiranja« sredstev za osebne dohodke pa je seveda odvisna potem tudi delitev. V primerih, ko v podjetjih izračunavajo »plačni sklad« na osnovi tarifnih postavk, norm itd., s tem avtomatično urejajo tudi delitev osebnih dohodkov, ker delavci smatrajo take tarifne postavke za »plače« in so potem vse oblike »decentralizacije« upravljajo zelo formalne. Čim pa se formirajo sredstva za osebne dohodke na osnovi razmerja v delitvi doseženega čistega dohodka in v odvisnosti od gibanja stroškov in rentabilnosti potrošnje sredstev podjetja, so ustvarjeni ekonomski pogoji za to, da si delavci v zaključnih delovnih skupnostih urejajo režim delitve dohodka po osnovah in merilih, ki najbolj ustrezajo odnosom v danih proizvodnih enotah.

To pa se pravi, da je zanimanje delavcev, njihova prizadetost za gospodarske probleme podjetij tem večja, čim bolj neposredno so povezani osebni dohodki delavcev z dinamiko dohodka podjetij in stopnjo rentabilnosti vloženih sredstev. Tu je tudi osnovno izhodišče za tako imenovano stimulativno delitev, za delitev po delovnem učinku. Bistvo stimulacije namreč ni v takih ali drugačnih normah za posamezne delovne operacije (čeprav jih zlasti pri delitvi osebnih dohodkov med posamezniki ne gre podcenjevati), temveč je v tem, da se z načinom formiranja sredstev prizna ustrezno večji dohodek delavcem, ki dosežejo višji dohodek ob enakih stroških ali pa, ki dosežejo dohodek z nižjimi stroški itd., kratko malo, bistvo stimulacije je v tem, da se zagotovi večji dohodek tistim, ki so več ustvarili iz enote vloženih sredstev.

Sedaj pa si oglejmo nekoliko bolj praktično, skozi katere faze poteka delitev dohodka v gospodarski organizaciji, s katerimi osnovnimi ekonomskimi in družbenimi problemi se pri tem srečujemo.

KAJ NAJ VSEBUJE PRAVILNIK?

Gospodarske organizacije so dolžne urediti delitev dohodka s posebnim pravilnikom, ki mora vsebovati:

- določila o gospodarjenju s sredstvi gospodarske organizacije, načela in osnove za formiranje in potrošnje sredstev kolektiva za posamezne oblike potrošnje;
- načela in osnove, po katerih je urejati materialne od-

nose med člani kolektiva oziroma med posameznimi delovnimi skupnostmi;

— pristojnosti posameznih samoupravnih organov in neposrednih samoupravnih enot na področju gospodarjenja pri formiranju sredstev za posamezne potrošne sklade kot na področju urejanja materialnih odnosov med člani kolektiva.

Za razliko od »tarifnega pravilnika«, ki je predvsem določal, kako delovni kolektiv gospodarske organizacije nagrajuje opravljeno delo, mora »pravilnik o delitvi dohodka« urejati predvsem pristojnosti posameznih samoupravnih organov in samoupravnih enot na področju delitve dohodka, urejati mora temeljne ekonomske kriterije za formiranje sredstev za osebne dohodke, osnovna načela, po katerih je razdeljevati sredstva za osebne dohodke, odražati ekonomske osnove za obračun dohodka med posameznimi poslovnimi enotami v podjetju ter med poslovnimi enotami in podjetjem kot celoto itd.

OSNOVNO OPRAVILO: KAKO OBLIKOVATI OSEBNE DOHODKE

Prva zadeva na planu delitve dohodka, ki jo morajo v podjetju regulirati, je način delitve čistega dohodka gospodarske organizacije, ali bolje rečeno, formiranje sredstev za osebne dohodke.

V pretežni večini gospodarskih organizacij uporabljajo za to sledečo metodo: vnaprej določijo razmerje, v katerem je deliti v določenem poslovnem razdobju čisti dohodek gospodarske organizacije na »sredstva za osebne dohodke« in na »poslovni sklad gospodarske organizacije«, ki vključuje vse ostale oblike potrošnje (investicije, obratna sredstva itd.).

Ta metoda se je doslej izkazala za dobro. Njena pozitivna stran je, da omogoča dinamično politiko delitve (kolektiv predvidi za posamezne oblike potrošnje takšen odstotek čistega dohodka, ki se zdi delavcem ekonomsko in družbeno najbolj smotrno) in sam avtomatizem potem deluje tako, da se skladno s porastom (zmanjševanjem) dohodka dvigajo (padajo) v ustreznem razmerju sredstva za vse oblike potrošnje. V nekaterih gospodarskih organizacijah bodisi upravni organi na svojo roko ali pa prek sklepov, sprejetih na delavskih svetih ublažujejo učinkovanje dinamike dohodka na osebne dohodke na ta način, da v aktivnih razdobjih ustvarjajo »rezervna« sredstva za osebne dohodke, v obdobjih z negativno bilanco pa neugodno razliko pokrijejo iz »rezerve«, ali pa jo enostavno »kreditirajo«. S tako manipulacijo znivelirajo mesečne prejeme delavcev na nekem povprečju in tako vplivajo na to, da se zadržuje mentaliteta stal-

nih plač in povzroče, da postanejo delavci nepozorni na napeke in motnje, ki se odražajo v dinamiki dohodka.

To kajpak ne pomeni, da formiranje določene rezerve za osebne dohodke sploh ni smotno. Verjetno je koristno. Toda, v takem slučaju se morajo delavci sami odločiti, kako jo bodo formirali; pri obračunu mesečnih prejemkov pa bi bilo potrebno jasno izkazati, ali kolektiv jemlje iz rezerve osebnih dohodkov ali vplačuje vanjo.

Omenjena metoda »formiranja« sredstev za osebne dohodke pa povsem zgubi na svoji družbeni veljavi, če v gospodarski organizaciji ohranijo kot osnovo za delitev osebnih dohodkov dosedanj tarifni pravilnik. V takem primeru namreč izplačujejo zaslužke

— prvič, na osnovi tarifnih postavk kot tako imenovani »konstantni del« osebnih dohodkov.

— drugič, po normah, premijah itd. kot »nagradjevanje po učinku«, ali kot »variabilni del«.

— tretjič, razliko med službo po tarifnem pravilniku in med sredstvi, ki se formirajo iz čistega dohodka za osebne dohodke, pa dele po posebnih pravilnikih kot tako imenovano »kolektivno stimulacijo«.

SAMO KLJUČ DELITVE SE NI REŠITEV

Za razdeljevanje osebnih dohodkov v obliki »kolektivne stimulacije«, to je za razdeljevanje sredstev za osebne dohodke, do katerih pride kolektiv na osnovi delitve čistega dohodka in ki presegajo tako imenovano izplačila po »tarifnem pravilniku«, izdelajo najčesče v takih gospodarskih organizacijah posebne pravilnike, ki jih imenujejo »delitev po ekonomskih enotah«, »delitev po enoti proizvodov« itd. V bistvu pa je to le taka ali drugačna oblika delitve osebnih dohodkov iznad izplačil po tarifnem pravilniku. Posebej slabo je, da se pri taki delitvi, ki nosi povsem napačno naziv delitve po »ekonomski enoti« in podobno, najčesče pojavljajo razni ključi delitve, različne administrativno odredene progresije itd. Po tej poti prihajajo nekatere kategorije delavcev na osnovi »obračunske tehnike« do nesorazmerno višje udeležbe v tej delitvi in to z motivacijo, da se jim ne da meriti »osebnih delovnih učinkov«.

Povsem naravno je, da ob taki delitvi dohodka povsem zbledi družbenoekonomski učinek, ki ga prinaša s seboj delitev čistega dohodka, oziroma opisano »formiranje« sredstev za osebne dohodke. Namesto, da bi postali osebni dohodki neposredno odvisni od dinamike dohodka gospodarskih orga-

Ena izmed osnov za oblikovanje dohodka podjetja je gospodarjenje z živim in opredmetenim delom. Pogostokrat pozabljamo, da je v surovini, s katero ravnamo, vsebovanega že veliko dela poprej, recimo pri furnirju sečnja in spravilo lesa, parjenje in podobne delovne operacije. Če pokvarimo le kos furnirja, smo odvrgli nekaj dinarjev

nizacij in da bi na ta način delovali na delavce kot ekonomski barometer, imamo v takih primerih opravka s staro centralno (s stališča podjetij) tarifno politiko in z razdeljevanjem presežka sredstev za osebne dohodke.

Praktične izkušnje pa so zelo kmalu pokazale, da ni zadosti, če je »formiranje« sredstev za osebne dohodke odvisno samo od ključa, na osnovi katerega je deliti čisti dohodek. Pokazalo se je, da je v primeru, če je »formiranje« sredstev za osebne dohodke odvisno samo od ključa delitve, neposredni ekonomski interes delavcev vse preveč splošen, da ni osredotočen na konkretne gospodarske činitele. Zaradi tega je potrebno, da je »formiranje« sredstev za osebne dohodke odvisno še od posameznih pokazateljev, ki povedo, kakšen gospodarski učinek dosega podjetje, ne le v celoti, temveč s posameznimi proizvodnimi činitelji, kot so osnovna sredstva, obratna sredstva, osebni dohodki, lastna investicijska potrošnja itd.

PODATKI O DOHODKU IN STROŠKIH SO IZHODIŠČE

Tako postaneta za »formiranje« sredstev za osebne do-

hodke pomembni dve komponenti:

— višina dohodka, ki ga podjetje v danem poslovnem razdobju doseže, ter razmerje, v katerem je kolektiv odločil deliti dohodek na sredstva za osebno potrošnjo in na sredstva za ostale oblike potrošnje in

— pokazatelji o tem, s kakšnimi stroški je kolektiv dosegel določen dohodek, oziroma rečeno, kako rentabilno in produktivno proizvaja delovni kolektiv.

S tem, ko uvedejo gospodarske organizacije (ekonomske enote) omenjene »korekcijske pokazatelje«, ki vplivajo na formiranje sredstev za osebne dohodke, dobe v roke ekonomski instrument, s katerim, rečimo, intenzivirajo skrb delavcev za stopnjo izkoriščanja strojnih kapacitet (organizacija dela, izpadi strojnih ur, režijske ure, delo samo v eni izmedni itd.), za ekonomičnejše gospodarjenje z obratnimi sredstvi (kopičenje proizvodov v medfazah, nesmotno kreditiranje poslovnih partnerjev itd.). Na ta način lahko v kolektivu razvijajo neposredni ekonomski interes delavcev za angažiranje notranjih rezerv tam, kjer dejansko so. S tem seveda vplivajo na nadaljnje razvijanje smisla delavcev za gospodarjenje.

S takimi instrumenti pa je nadalje preprečeno skrivanje določenih gospodarskih slabosti, napak itd. v splošno povprečje.

Recimo: zaradi slabe organizacije dela (kopičenja zaloga surovini, netekoče proizvodnje in finalizacije itd.) v neki poslovnosti enoti ima gospodarska organizacija angažirane prekomerne količine obratnih sredstev. To podražuje proizvodnjo in znižuje čisti dohodek. Če je v kolektivu odločilna za dinamiko osebnih dohodkov samo dinamika dohodka gospodarske organizacije, potem prek formiranja sredstev za osebne dohodke niso prizadeti tisti, ki so povzročili povečanje stroškov, ampak se negativni učinek porazdeli na celoten kolektiv in kar je najbistvenejše, tak način formiranja sredstev za osebne dohodke, prvič, ne odkrije izvora, ki neugodno deluje na dinamiko dohodka in, drugič, ekonomsko ne spodbode tistih, ki morajo izboljšati svoje delo, da odpade potreba po prekomernih količinah obratnih sredstev.

Razen vsega tega pa so ravno omenjeni »korekcijski pokazatelji«

— osnova in izhodišče za delitev dohodka po delovnem učinku (ker pokažejo, kakšne uspehe dosegajo posamezne poslovne enote z vloženimi sredstvi, ki jih imajo na razpolago in kolikšen dohodek dosežejo v odnosu na enoto izplačanih osebnih dohodkov),

— pogoj za nadaljnji razvoj neposrednega delavskega sa-

moupravljanja, ker je smisel samostojnosti ne v tem, da ožje poslovne enote razdeljujejo tako imenovani plačni sklad, ki jim ga odredi osrednji delavski svet, ampak da čimbolj rentabilno in produktivno upravljajo z zupanimi sredstvi, da izpolnjujejo svoje materialne obveznosti proti podjetju in samostojno razpolagajo s preostalim delom čistega dohodka, ki ga prigospodarijo.

IZOGIBAJMO SE SLABOSTI

V nekaterih gospodarskih organizacijah pa učinek omenjenih »korekcijskih pokazateljev« zožujejo in s tem tudi smiselno spreminjajo.

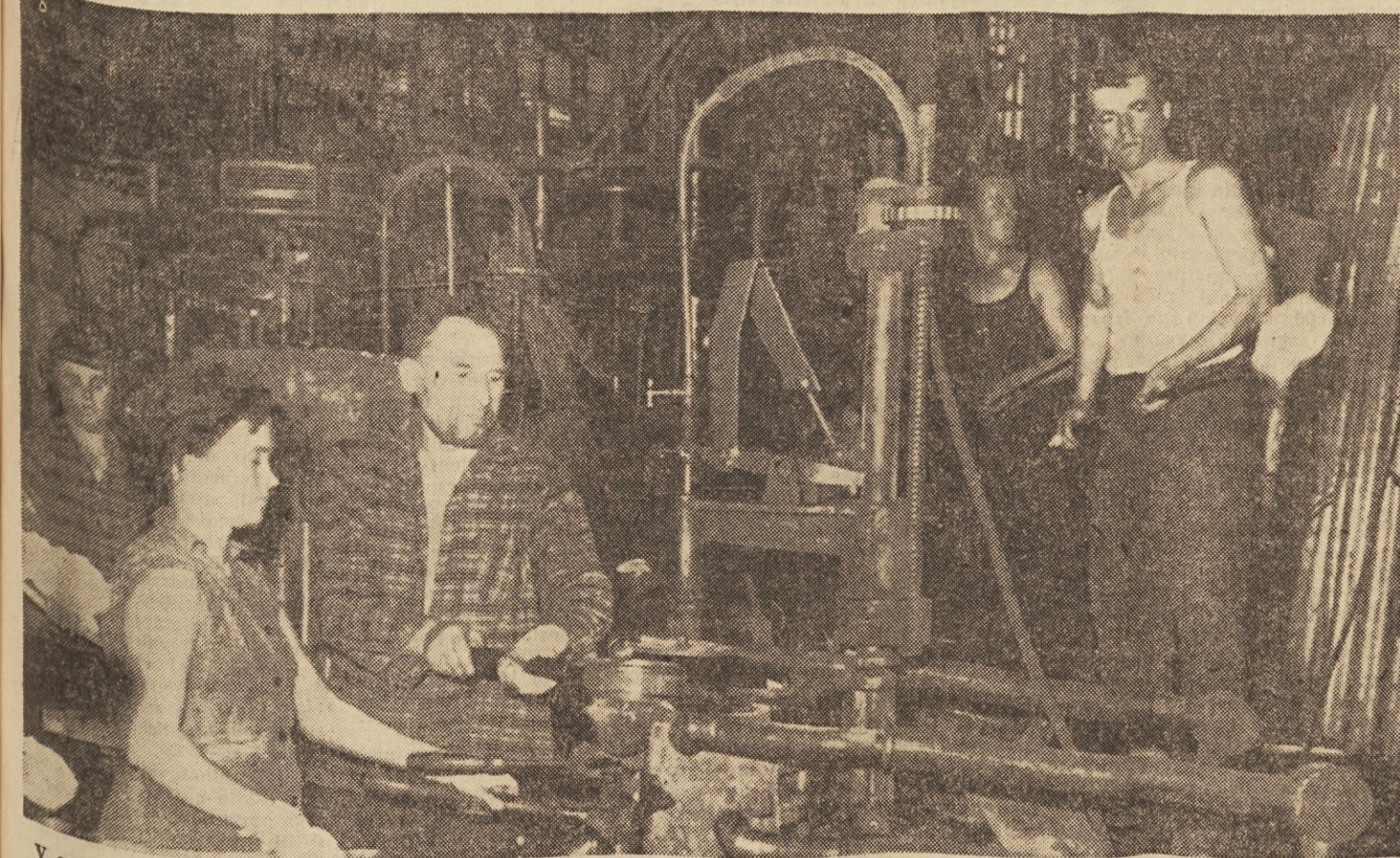
Gre predvsem za dva načina zoževanja omenjenih pokazateljev. V posameznih primerih, recimo, na formiranje sredstev za osebne dohodke sploh ne vpliva stopnja angažiranja proizvodnih kapacitet, druge ne upoštevajo stroškov, ki jih predstavljajo angažirana obratna sredstva in podobno. V nekaterih gospodarskih organizacijah pa stroške sicer upoštevajo pri formiranju sredstev za osebne dohodke, toda jih ne razdeljujejo niti po izvoru (osnovna sredstva, obratna sredstva itd.) niti po mestu nastanka (v kateri poslovni enoti, v kateri fazi proizvodnje itd.). V takih primerih je stimulativni učinek tega instrumenta okrnjen in bled, ekonomiziranje z določenimi stroški in ostane v pristojnosti vodstvenih organov in administrativnih metod stimulacije.

V nekaterih gospodarskih organizacijah pa uporabljajo pokazatelje o gibanju stroškov oziroma o stopnji izkoriščanja vloženih sredstev samo za formiranje osebnih dohodkov delavcev na tako imenovanih »vodstvenih« delovnih mestih.

Recimo: tempo obračanja obratnih sredstev vpliva predvsem na osebne dohodke šefa računovodstva. Učinkovito obračanje obratnih sredstev pa je seveda predvsem odvisno od tempa procesa dela, v katerem so sredstva angažirana, od tega, s kolikšnimi zalogi surovini itd. se posluje, kolikšni so zastoji v procesu proizvodnje, kako je s finalizacijo proizvodnje itd. To se pravi, da je za ekonomično gospodarjenje z obratnimi sredstvi potrebno v prvi vrsti stimulirati neposredne poslovne enote, ker so obratna sredstva eden najpomembnejših činiteljev proizvodnje.

V primerih ko gibanje stroškov vpliva le na gibanje osebnih dohodkov vodilnih delavcev (ne pa kolektivov poslovnih enot, ki delajo s temi sredstvi) imamo torej opravka na področju delitve osebnih dohodkov z izrazito mezdno-administrativnimi prvinami stimulacije.

ROMAN ALBREHT

V gospodarskih organizacijah pogostokrat tarnajo, da jih sedanja večja obremenitev prispevka za osnovna sredstva, to je za stroje, budo prizadene. Toda ob tarnanju marsikdaj prezremo, da nam stroj obratuje le nekaj ur na dan, dogodi se, samo nekaj mesecev v letu. Obresti zanj pa moramo seveda plačevati, kot da bi obratoval najmanj osem ur dnevno. Odvisnost osebnih dohodkov zaposlenih v ekonomskih enotah od obratovanja strojev je torej eden izmed činiteljev, ki naj pospeši, da bodo stroji in naprave bolj izkoriščeni

Od načelnih razprav k uresničitvam

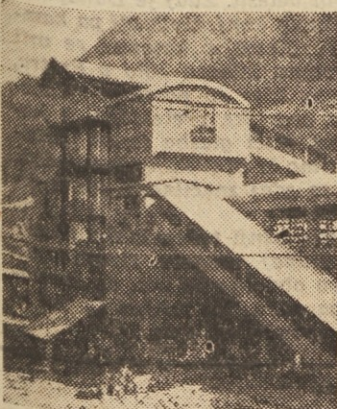
6 DELAVSKA ENOTNOST — štev. 21 — 27. maja 1961

7 dni v sindikatih

■ ANHOVO: — Na seji izvršnega odbora sindikalne podružnice v Tovarni cementa Anhovo so razpravljali o decentralizaciji delavskega samoupravljanja ter predlagali naj bi v tovarni formirali štiri ekonomske enote in sicer: salonit, stranski obrat, kamnolom in cement ter upravo. Vsak obrat naj bi imel svoj obratni delavski svet. Razpravljali so tudi o pristojnosti, ki naj bi jih ti obratni delavski sveti imeli in sicer naj bi sprejemali plan, odločali o potrošnji materiala, organizaciji dela, skrbi za človeka itd. Vzporedno z ustanovitvijo ekonomskih enot naj bi se ustrezno reorganizirala tudi sindikalna podružnica.

■ PODBRDO: — Pretekli teden so v tovarni BAČA Podbrdo izvolili nov delavski svet. Volitve so bile razpisane na zahtevo izvršnega odbora sindikalne podružnice, ker je bil ta mnenja, da ni dosedanja delavski svet sposoben upravljati. V tovarni se opaža, da direktor spet dela po starem sistemu. Postavljajo tudi vprašanje prejemkov nekaterih uslužbencev.

■ IDRJA: — Izvršni odbor sindikalne podružnice Rudnika Idrija je razpravljaj pretekli teden o nagajevanju po ekonomskih enotah ter pregledal pravilnik, ki je bil v ta namen sestavljen in ki ga bodo dali v razpravo delovnemu kolektivu. Govorili so tudi

o nujnosti decentralizacije samoupravnih organov v ekonomskih enotah.

■ NOVO MESTO: — 13. maja je imel Okrajni sindikalni svet posvetovanje s predsedniki in tajniki občinskih sindikalnih svetov. Obrazložili so metode in programe dela občinskih sindikalnih svetov, izobraževanje sindikalnih kadrov oziroma vodstva sindikalnih podružnic in občinskih svetov, finančno poslovanje - pobiranje in obračunavanje sindikalne članarine ter decentralizacijo delavskega upravljanja. Glede slednjega so sklenili, da morajo občinski sindikalni sveti odločno vplivati na vodstva sindikalnih podružnic večjih gospodarskih organizacij, organe samoupravljanja in vodilne ljudi, da še v tem mesecu izvedejo ali vsaj razpišejo volitve v obratne delavske svete.

V Rudniku Kanižarica so imeli obratne volitve 23. maja. Izvolili so dva obratna delavska sveta. V tovarni Belt razpravljajo o razpisu volitev dveh obratnih delavskih svetov. Pri vseh političnih organizacijah in v vodstvu podjetja je odpor, češ da nimajo še izračunov in pravil o pristojnostih obratnih delavskih svetov.

V podjetju »Novoles« imajo izvoljenih 5 obratnih delavskih svetov. Gradbeno podjetje »Pionir« ima razpisane volitve za 27. maj; izvolili bodo 7 obratnih delavskih svetov; v »Novoteksu« bodo volili 5 obratnih delavskih svetov. Pretekli teden je imel Občinski sindikalni svet Novo mesto razgovore s predstavniki političnih organizacij, ta teden pa s predstavniki organov delavskega samoupravljanja in vodilnimi uslužbenci Tovarne zdravil »Krika«, Industrije motornih vozil, Industrije obutve in »Kremen«. V vseh teh podjetjih je namreč velik odpor proti decentralizaciji upravljanja, vendar sodijo, da se ga lahko z vztrajnim delom občinskega sindikalnega sveta odpravi in da lahko v kratkem izvolijo obratne delavske svete.

Tudi v »Jugotanimu« vodilni ljudje iz uprave nimajo razumevanja za decentralizacijo.

Clani Občinskega sindikalnega sveta bodo z njimi še naprej razpravljali.

Prav tako je bilo težko prodreti z decentralizacijo samoupravljanja pri upravi Rudnika Senovo. Vendar se sedaj že pripravljajo na volitve 3 obratnih delavskih svetov, ki bodo junija meseca.

■ NOVO MESTO: — V kolektivu Novoteks v Novem mestu dela 670 delavcev. Konec aprila letos so izvolili svet ekonomski enot. Doslej delavsko samoupravljanje nikakor ni moglo prav zaživeti, ker je kolektiv precej velik. Zato so začeli že lani razmišljati o

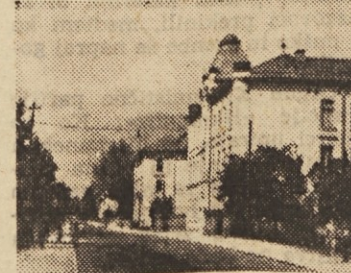

decentralizaciji. Podjetje so razdelili na šest ekonomskih in tri predračunske enote ter temu prilagodili tudi organizacijo sindikalne podružnice, Zveze komunistov in LMS. Po dolgi razpravi so se odločili, da bodo imeli pet svetov ekonomskih enot, ker so nekateri enote maloštevilne.

■ V novomeškem okraju so izvolili obratne delavske svete doslej v Novoteksu, Novolesu, KGP Novo mesto, Tovarni papirja Videm-Krško, Industriji perila Novo mesto, obratu IIV v Sentierteju in na Vrtači. obratu Telekomunikacij v Mokronogu, KGP Brežicah ter nekaterih drugih podjetjih in združenih organizacijah. Mnogi kolektivi pa se prav zdaj pripravljajo na decentralizacijo delavskega upravljanja. O tem so precej razpravljali tudi na občnih zborih sindikalnih podružnic in občinskih svetov. Z izvolitvijo obratnih delavskih svetov bodo samoupravljanje bolje približali neposrednemu proizvajalcu, ta pa bo o problemih, ki so mu bližji in jih dobro pozna, laže odločal. Odpadli bodo izgovori, češ da so proizvajalci še nezreli, premalo razgledani in nezainteresirani, kakršne tako radi uporabljajo v upravnih vodstvih kolektivov.

■ NOVA GORICA: — Pred kratkim je okrajni sindikalni svet organiziral v nekaterih kolektivih na območju okraja razprave o uvajanju in formiranju ekonomskih enot. Ti razgovori so bili v LIP Ajdovščina, Zadržnem vinarstvu Brda in »Krn« Podmelec. Od teh kolektivov se najbolj intenzivno pripravljajo za uvedbo ekonomskih enot v LIP Ajdovščina.

■ RADOVLJICA: — Pretekli teden so se sestali na skupni konferenci predstavniki občinskih sindikalnih svetov Bled, Bohinj in Radovljica, ki so se združili v skupni občinski sindikalni svet Radovljica. Razpravljali so predvsem o decentralizaciji in nalogah sindikata v zvezi s tem. Poudarili so, da proizvajalci ne morejo biti osnovna gibalna sila proizvodnje in upravljanja, če niso v takem položaju, da so neposredno udeleženi pri razdeljevanju ustvarjenih dohodkov. Dalje so delegati dejali, da je prav, da delavci sami odločajo o razdeljevanju ustvarjenih dohodkov, vendar obstaja bojazen, da se bodo tako denarna sredstva preveč drobila oziroma da se bodo posamezne ekonomske enote zavemale za svoje potrebe in pri tem ne bodo videli potreb celotnega podjetja. Kaže, da se podjetja v tej komuni ne lotevajo dovolj smelo decentralizacije upravljanja in se

čestokrat bojijo, da bodo tako centralni delavski sveti izgubili na pomembnosti in da obratni delavski sveti oziroma ekonomske enote ne bodo mogle ali pa ne bodo sposobne urejati posameznih zadev. Nekateri večje gospodarske organizacije se že pripravljajo na volitve obratnih delavskih svetov. Marsikje pa gledajo na decentralizacijo od zgoraj navzdol, namesto da bi gradili sistem samoupravljanja od spodaj, kam, kjer sredstva ustvarjajo.

IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN • IZ NAŠIH KOMUN

• VELENJE:

Julija hotel

Dela pri gradnji novega hotela v centru Velenja hitro napredujejo. Pričakujejo, da ga bodo odprli že za dan rudarjev, 3. julija. Do tedaj sicer še ne bo popolnoma opremljen, vendar bo odprta restavracija in del tujskih sob v prvem in drugem nadstropju. V hotelu bo okoli 40 sob. Tako bodo vsaj za nekaj časa uredili problem prenočevanja in tudi turizma v Saleški dolini.

V tem poslopju bodo uredili tudi velik obrat družbene prehrane, ki bo namenjen vsem prebivalcem. Rudnik lignita bo tedaj lahko ukinil svoj sedanjí obrat v starem Rudarskem domu, pa tudi rudarska šola bo tu preskrbela prehrano za svoje diake. Tako računajo, da se bo tu hranilo že v začetku več kot 600 abonentov. V. V.

• KRIZEVCI PRI LJUTOMERU

Ena močnejša zadruga

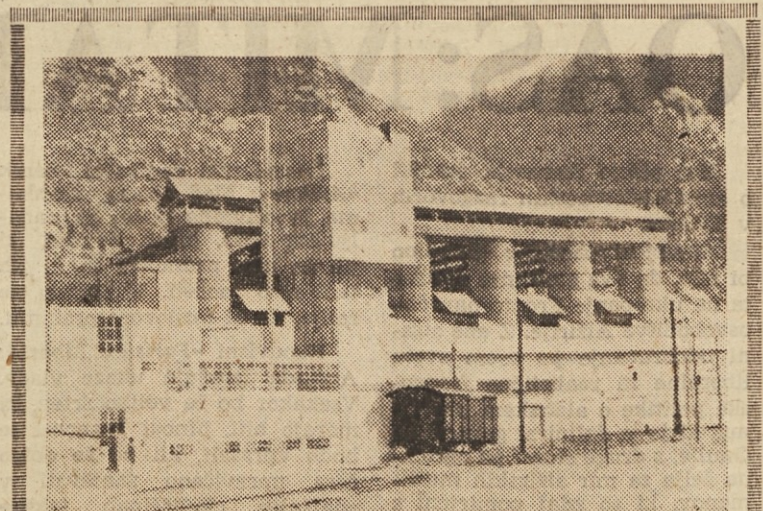
Pred dnevi se je sestal novozvoljeni združni svet kmetijske zadruge Mursko polje iz Križevcev pri Ljutomeru. Govorili so predvsem o gospodarjenju, najemanju investicij, nabavi, nekaterih kmetijskih strojev in priključkov ter drugem. Izvolili so tudi nov upravni odbor kmetijske zadruge, ki se je že sestal in pregledal osnutek pravilnika o delovnih razmerjih, razen tega pa so govorili tudi o higiensko-tehnični zaščiti in kadrovskih zadevah.

Kmetijska zadruga Mursko polje v Križevcih je nastala po združitvi dveh manjših združenj v Verzeju in Križevcih. Po združitvi bo enotna zadruga lahko ustvarila letno okoli 9 milijonov dinarjev več kot prejšnji dve zadrugi skupaj. FE

• DRAVOGRAD:

Steklarski obrat

V Mislinjski, Mežiški in Dravski dolini je zelo razvita gradbena dejavnost. Na tem območju pa doslej ni bilo steklarskega obrata za zastekljevanje oken v novih zgradbah in za uslužnostno dejavnost. Podjetje »Kristal« iz Maribora pa bo te dni odprlo v Dravogradu nov steklarski obrat. Razen zastekljevanja bodo tudi tu opravljali druga steklarska dela, kot graviranje in brušenje stekel, ko bodo za ti dve dejavnosti dobili

Pred nekaj meseci je začela v Zagorju obratovati nova moderna hidrarna. Proizvaja hidrirno apno, ki ga nujno potrebuje tudi nova opekarna (trboveljske termoelektrarne). Ta izdeluje opeko tudi iz elektrofilerskega pepela. (Na sliki nova hidrarna) — č

potrebne prostore. Čeprav obrat še ni začel obratovati, imajo že naročila za vse leto. Tako bodo delavci tega obrata zastekli novo raveno valjarno, prostore v novem oddelku slovenjegraške bolnišnice in nov oddelk šoštanske usnjarne. P.

Iz Ožbalta

Sindikalna podružnica podjetja Tehnogradnje iz Ožbalta skrbi tudi za kulturno-prosvetno življenje svojih članov. Tako imajo ti na razpolago pet radijskih sprejemnikov, bogato knjižnico, revije in druge slovenske in hrvaške časopise. Člani kolektiva so še posebej veseli raznih gostovanj zabavnih ansamblov. F. S.

• AJDOVŠČINA:

Plateno naselje gradbenih delavcev

Uprava za ceste, tehnična sekcija Ajdovščina, ki je prevzela gradnjo ceste od odcepa v Strunjanu pri Portorožu do novega doma ZVVI na strunjskem poljotoku v dolžini 1600 m, se je odločila za dokaj nenavadno, vendar edinstveno ureditev stanovanjskega vprašanja svojih delavcev. Uprava je namreč nabavila štiri velike

šotore, jih opremila z ležišči ter tako oskrbela 50 delavcev na tem delovišču. Pred tem so iskali stanovanja v okolici Strunjana, vendar se je izkazalo, da bi lahko dobili najbližja prenočišča za drag denar v 15 kilometrov oddaljenih Bujah, kar bi torej pomenilo dnevno 30 km prevoza v obeh straneh.

Ob platnem naselju so uredili tudi kuhinjo, ker je bila tudi prehrana za te prehodnike precejšen problem. Pravijo, da se jim bo investicija za šotore poplačala že v enem mesecu. sky

• KOPER:

Težave z zobozdravstvom

V zasilno urejeni in edini zobni ambulanti v Kopru delajo samo trije terapeviti, čeprav nenehna gneča že lep čas opozarja, da bi morali zmogljivost zobozdravstvene službe vsaj podvojiti. Položaj se je še posebno poslabšal po ureditvi zavarovanja za kmečko prebivalstvo. Razen tega pa obiskujejo koprsko zobno ambulanto tudi prebivalci okoliških občin, kot na primer Hrpoljčani, kjer imajo kljub opremljeni zobni ambulanti skrajno neurejeno zobozdravstveno službo, dalje pripadniki JLA in drugi. Seveda trije terapeviti v zobni ambulanti in eden v šolski vsega dela ne zmorejo, čeprav imata tudi podjetji To-

• POSTOJNA:

Graja neurejeni družbeni prehrani

Postojnčani so doslej izrekli na zborih volivcev, sindikalnih sestankih in drugod že vrsto upravičenih pritožb in tudi predlogov na račun neurejene družbene prehrane. Edini obrat — ljudska menza — posluje v izredno slabih razmerah in predvsem tesnih prostorih, saj se tu hrani trenutno najmanj 330 abonentov. Razen tega pa še čakajo številni interesi. Volivci in člani sindikatov grajo predvsem občinski zbor proizvajalcev, ki je že pred časom dobil predlog občinskega sindikalnega sveta, naj se z večjo mero odgovornosti loti ureditve tega problema oziroma naj imenuje komisijo, ki bi pomagala urediti to zadevo. Koliko časa bodo morali še čakati? -sky

mos in Slavnik lastni zobni ambulanti.

Prebivalci koprskje in sosednjih občin zato pričakujemo od uprave Zdravstvenega doma v Kopru, da bo z zgraditvijo novega poslopja, za katerega so pred dnevi položili temeljni kamen, kmalu uredila v Kopru tudi sedanje težave z zobozdravstvom. -sky

• TRBOVLJE:

Začetek gradnje nove bolnišnice

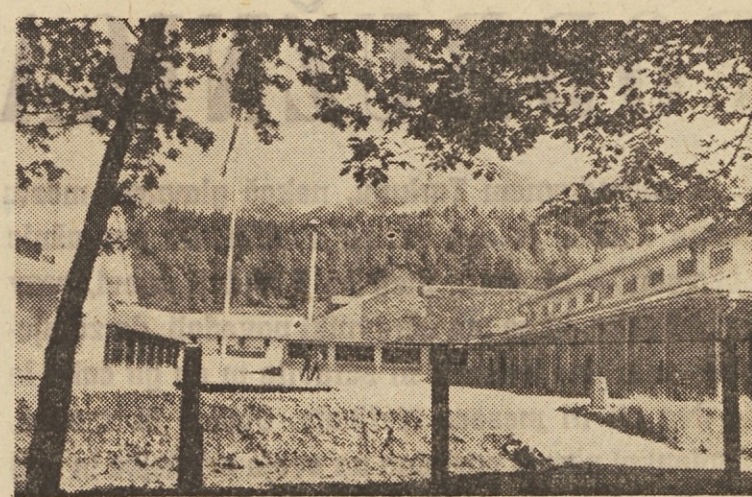
V Zasavju so v zadnjem času z združenimi sredstvi uredili vrsto problemov. Letos pa so pred novo pomembno nalogo: pričetkom gradnje nove bolnišnice v Trbovljah. Sedanje bol-

• NOVA GORICA:

13 ekonomskih enot

Po daljših razpravah so v novogoriški tovarni pohišstva prišli do zaključka, da imajo vse pogoje, da ustanovijo 13 ekonomskih enot. Dohodek bodo začeli obračunavati v okviru enot s 1. julijem.

Ob analizi letošnjih prizadevanj so ugotovili tudi znatne gospodarske uspehe. V prvem tromesečju so namreč presegli proizvodni načrt za 13 odstotkov in hkrati zmanjšali stroške za več kot 10 odstotkov. L. K.

Opekarno Dvorska vas pri Radovljici so pred nedavnim popolnoma preuredili in jo izročili svojemu namenu, o čemer smo že pisali v našem listu. Poleg preurejenih obratnih prostorov so zgradili garaže, mehanično delavnico, povečali upravne prostore, zgradili požarno varnostni bazen, nov električni daljnovod, kanalizacijo in odkrili nove glinokope. Razen tega so zgradili tudi obrat družbene prehrane in sanitarne prostore. Tako bo opekarna predvidoma v letu 1962 ustvarila pri enakem številu zaposlenih za okoli 75 milijonov dinarjev, medtem ko je leta 1959 ustvarila za 18 milijonov dinarjev. (Na sliki: nova opekarna.) — MB

nišnico so zgradili 1928. leta in je za sedaj osrednji zdravstveni objekt za ves zasavski industrijski bazen, čeprav je že davno premajhna in neustrezna.

Predvčerajšnjim, na praznik mladosti pa so mladinci in mladinke zasadiли prve topate za izgradnjo novih prostorov.

Investirajo del so vsi trije zasavski občinski ljudski odbori —

• GORIŠKA:

Nove šole

V goriškem okraju, kjer imajo okoli 16.000 šolobveznih otrok, čutijo veliko pomanjkanje šolskih prostorov. V težavah so še predvsem v večjih industrijskih središčih. Zadnja leta posvečajo zato temu precej skrbi in kaže, da bo kmalu bolje.

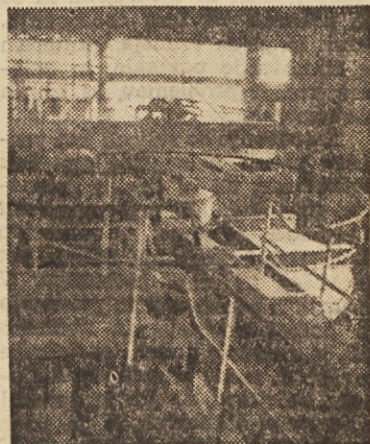
Trenutno gradijo v okraju nove osemletne šole v Novi Gorici, Ajdovščini in Kanalu. Razen tega gradijo v Novi Gorici industrijsko šolo pohištvene stroke z lastnim internatom. V kratkem bodo začeli graditi novi šoli še v Dobrovem v Goriških Brdih ter v Desklah. Gradnjo šole v Desklah bo finansirala Tovarna cementa in salonita Anhovo. Načrte za gradnjo šol prijavljajo še v Sempetru in Tolminu. Skupaj bodo letos investirali v šolstvo na območju okraja nad 250 milijonov dinarjev. V prihodnjih štirih letih pa naj bi porabili okoli milijardo dinarjev. S tem bodo v glavnem uredili materialne probleme šolstva na Goriškem. L. K.

• CEMENTARNA TRBOVLJE

Prvi cementni mlin

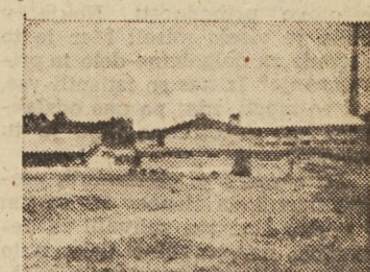
Pred nedavnim so v Cementarni Trbovlje slavili pomembno delovno zmago. V pogon so spustili moderni cementni mlin. Slavnost je bila še toliko pomembnejša, ker je to napravo izdelal ljubljanski Litostroj v kooperaciji s švicarsko tvrdko »Escher-Wyss« iz Zürich. To je že njihov drugi mlin te vrste. Enega so namreč pred meseci montirali v cementarni Anhovo. Mlin lahko zmelje na uro do 26 ton surovega klinkerja. Njegova prednost pred mlini odprtega tipa je tudi v manjši porabi električne energije. Njegova učinkovitost zavisi v glavnem od 50-tonskih krogel iz posebne zlitine, ki meljejo oziroma drobijo klinker.

Ta mlin je šele prva delovna zmaga v sedanjí fazi rekonstrukcije cementarne. Upajo, da bodo začeli s poskusno proizvodnjo že za letošnji Dan republike. (Na sliki: novi mlin.)

va učinkovitost zavisi v glavnem od 50-tonskih krogel iz posebne zlitine, ki meljejo oziroma drobijo klinker.

Ta mlin je šele prva delovna zmaga v sedanjí fazi rekonstrukcije cementarne. Upajo, da bodo začeli s poskusno proizvodnjo že za letošnji Dan republike. (Na sliki: novi mlin.)

Obrat Lukavci križevskih opekarn kmalu popolnoma dogradili in opremlili. Ta opekarna je pomembna še predvsem zato, ker ima tu zagotovljeno izredno kvaliteto glino, predvsem za strešno in votlo opeko. Po dograditvi bo to eden najmodernejših obratov pri nas. (Na sliki obrat Lukavci križevskih opekarn.) — F

NA SMRT OBSOJENA PODRUŽNICA

V starodavnem Turkuju, nekoč glavnem mestu finske dežele, je ena izmed sindikalnih podružnic obsojena — na smrt. Šteti so ji zadnji dnevi, prav kot človeku, ki so mu zdravniki povedali, da za njegovo zahrbtno bolezen ni zdravila in da ga čaka le še dva ali tri mesece življenja. Otožno in z očmi, skaljenimi zaradi spomina na svoje svetlejšje in bolj junaške dni, se sindikalna podružnica pripravlja, da bo postala preteklost. Kakor je v takih trenutkih navada, se tudi ona spominja tistih, ki jim je dolžna zahvalo za prizadevanje in požrtvovalnost.

V mislih imamo podružnico Sindikata živilskih delavcev v sladkorni tovarni »Aura«. V prvih dneh junija se bodo v tovarni ustavili stroji, ki se potem ne bodo več vrteli. Lastniki, delničarji koncerna Finska sladkorna družba, so sklenili tovarno zapreti, ker je zastarela in ne more več prinašati nekdanjih dobičkov. Proizvodno hočejo koncentrirati v nekaj najmodernejših, avtomatiziranih tovarnah, ki omogočajo visoko stopnjo eksploatacije. Stroje, ki jih je tehnični napredek prehitel, bodo prodali za staro železo, uporabni inventar pa prepeljali drugam ali ga prodali.

»Kaj pa ljudje, ki so delali pri teh strojih? Kaj bo z njimi?« sem se vprašal.

Pomagali jim bomo, kakor in kolikor moremo, ne da bi to škodovalo našim interesom. Tako nekako bi lahko označili odgovor gospodarjev sladkorne tovarne. In še: sicer pa to ni naša skrb; znajdejo naj se, mi smo bili doslej že tako preveč obzirni.

Bolezen je počasi grizla tovarno. Od nekdanjih 300 delavcev in 20.000 ton sladkorja je prišla v minulih desetih letih na 75 delavcev in na proizvodnjo 8000 ton. Tačas so odpuščali mlajše, obdržali pa so starejše, bolj izkušene delavce. Zakaj to je humano, hkrati pa se tudi bolj izplača: kljub manjši proizvodnji se je povečala produktivnost, s tem pa tudi dobiček od zastarelih, že zdavnaj dosluženi naprav.

MRAČNI TONI NEGOTOVE PRIHODNOSTI

Odpust bo najbolj prizadel starejše delavce, ki se niso prišli do tovarniške pokojnine. (Na Finskem nimajo splošnega pokojninskega zavarovanja delavcev). To se je videlo tudi na zborovanju v turkijskem delavskem domu 7. aprila 1961. Ta dan bo zapisan kot eden poslednjih datumov v dolgo, bojev, uspehov in težav polno zgodovino sindikalne podružnice, dan, ganljiv zaradi človeške topline in tovarištva, ki so ga pokazali na tem zborovanju, zaslanjem glade vzdušja, v katerem je zborovanje potekalo, in bolesten zaradi problemov, ki so jih obravnavali.

Zborovanje so sklicali kot verjetno zadnji slavnostni sestanek podružnice, da bi izrekli priznanje tovarišem, ki so praznovali 25-letnico pristopa v članstvo sindikalne podružnice. Bilo je pet tovarišev in ena tovarišica. V znamenje pozornosti in priznanja za dolgoletno delo in zvestobo jim je sindikat podelil spominske značke in naziv »brezplačnih članov«, se pravi, da jih je oprostil plačevanja članarine, ki je sicer precejšnja: odstotek od rednih mesečnih prejemkov.

Slavnostna seja se je začela z govorom predsednika podružnice, ki je razložil položaj kot posledico opustitve tovarne in dejal, da je podružnica zahtevala od oblasti, naj ji pomagajo iskati zaposlitev za tiste, ki bodo ostali brez dela. Iz razprave po njegovem govoru so odmevali mračni toni negotove prihodnosti. Nekje v zraku je visela misel: Mar je to nagrada za dolgoletno delo in prizadevanje? Iz nas so iztisnili vse, kar so mogli, zdaj pa nas odslavlja kot nepotrebne. Kje je tu pravica?

Po odmoru je predsednik prebral imena slavlencev ter se jim v imenu članstva zahvalil za nesebično, požrtvovalno delo, nato pa jim je izročil spominske značke. Ganljiv je bil pogled na tovarištvo, ki združuje te stare delavce, in na njihova lica, polna hvalečnosti za izkazano pozornost.

»NAM SE NI NAJHUJE...«

Delavci »Aure« so stari povprečno 55 let. Mnogi izmed njih,

Čez sedem dni bo Dunaj ime, ki bo največkrat izgovorjeno, največkrat natiskano, kajti zaželel bo dobrodoščilo in ponudil gostoljubnost dvema velikima: predsedniku vlade Sovjetske zveze Nikiti Hruščevu in predsedniku ZDA Johnu Kennedyju. Obe zastavi, sovjetska in ameriška bosta zaplapolali visoko nad strehami dunajskih palač in gradov ter oznanjevali vsemu svetu, da sta si segla v roke voditelja epohe vesolja.

Za mesto ob Donavi je že ugotovljeno, da je v njem značilno vzdušje: pomiritev in diplomatski kompromis, kadar gre za srečanja in ugotovitve v politični areni. Ta resnica je že stara skoraj 150 let.

Zadnji sestanek velikih, to se pravi Rusije in Zahoda, je bil leta 1815. Po tedanjem ceremonialnem Dunajskem kongresu je v Evropi zavladal mir, ki je trajal desetletja.

Pred šestimi leti je bil ves

ta doba, kakršna je po letu 1815.

Nek vratar v hotelu je takole modroval: »Če ima človek na Dunaju argumente v rokah, se de in govori o njih s svojim partnerjem. Potlej se sporazumeta, se poslovita, odideta in vsakdo od njiju trdi, da je zmagal v razgovoru. Mogoče bo s

znamenju sto in sto bleščečih plesov, gala predstav, parad, koncertov, oper in razglašenih operet. Predsednika Kennedy in Hruščev pa za to ne bosta imela dovolj časa. Najbrž niti toliko, da bi prisostvovala koncertom velikih današnjega glasbenega sveta. Med njunim bivanjem na Dunaju bodo namreč Leopold Stokovski, Herbert von Karajan in veliki violinist Sovjetske zveze David Ojstrah priredili koncerte in pripravili sladokuscem na tem področju poseben užitek.

Niti Hruščev niti Kennedy ne bosta imela časa, da bi si ogledala dunajske gozdove in vinograde. V teh vinogradih je bilo 15. maja 1955. leta na tisoče Dunajčanov. Tisti, ki so ostali v mestu, so se vrteli po tlaku, ti v vinogradih, so se vrteli po izližanih lesenih tleh in praznovali odhod zaveznikov. Konec vojne okupacije, svoboda in nevtralnost.

Po mnenju strokovnjakov je nevtralni Dunaj, vsaj tako se zdi, najprimernejše mesto za sestanek velike dvojice. Právijo: Vzhod je Vzhod, Zahod pa Zahod. Dunaj pa je stikališče obeh. Tu se srečata Vzhod in Zahod. Dunaj nekateri že stoletja imenujejo »evropsko toplotnico«. V tem mestu človeka mine trma.

Če si bo Jacqueline Kennedy želela ogledati znamenitosti mesta, bo nad trgovinami videla imena Slovanov, Nemcev, Italijanov, Madžarov in Turkov. Marsikdo je prispel na Dunaj in ostal v njem ali pa ima nanj čudovite spomine.

Dunajčani bodo visoke goste nadvse prisrčno sprejeli. To je

njihova znana lastnost. Druga, značilnost zanje pa je, tako vsaj poudarjajo številni opazovalci, navdušenost za kompromis. Zadovoljni bodo, če bo predsednik Adolf Šhurf segel v roke v veliki dvorani Hofburške palače, ki je polna najdragocenejših svečnikov in zrcal, obema velikima. Iz te palače so sveti rimski cesarji upravljali z večjim delom Evrope več kot sto let. V tej palači bo predsednik Šhurf bržkone obedoval s Kennedyjem in Hruščevom. V kroniko te 700-letne palače bodo tako vpisali pomemben dogodek.

Menijo, da bo John Kennedy prisostvoval v nedeljo zjutraj v mali kapeli palače Brücknerjevi maši v E-molu. Ker se Hruščev ne udeležuje takšnih svečanosti, seveda ne bo slišal slavnega zbora dunajskih dečkov, ki pojejo v tej kapeli.

Številni turisti mislijo, da je Dunaj mesto intrig, vohunstva in tihotapstva in da v njem Anton Karas še vedno igra na citre tisto slavno melodijo iz filma »Tretji človek«. Ne, to je le spomin na okupirani Dunaj. Takrat so nad njim plapolale zastave štirih velesil. Zdaj je Dunaj mesto belih konj, živih ali pa kaminitih. Mesto, v katerem se vrti ogromno železno kolo v Prateru, mesto, kjer so posejani spomeniki cesarske preteklosti, v katerem buči glasba in se pretaka vino iz okoliških vinogradov. To so zdaj značilnosti mesta ob Donavi.

Prihodni teden lahko postane Dunaj mogoče sinonim za novo obdobje na poti do resničnega mira. Na takšen Dunaj bi bil spomin najlepši.

DUNAJ 1961

Dunaj na cestah. Melodije valčkov so hitele iz ulice v ulico in Dunajčani so plesali. Peli so, razbijali čaše in si nazdravljali z vinom. Tedaj so namreč Sovjeti in zahodne dežele umaknile iz Avstrije svoje čete. Tovornjaki in letala so zapuščala to živopisno glavno mesto ob Donavi.

Nad vse živahno in bobneče je bilo tudi po Dunajskem kongresu, tedaj, ko se je pisalo 1815. Skozi devet mesecev po vrsti so kralji in cesarji ter velmože Rusije, Prusije, Avstrije, Anglije in Francije v svetlečih dvorinah pod bogatimi lestenci plesali valčke in proslavljali mir po napoleonskih vojnah.

Nikita Hruščev in John Kennedy bosta na Dunaju samo dva dni. Kljub temu pa vedno optimistično razpoloženi Dunajčani pričakujejo, da bo to dovolj za to, kar mora priti. Pričakujejo namreč, da bo po sestanku voditelj Sovjetske zveze in ZDA mogoče spet zavladala tista zla-

Kennedyjem in Hruščevom prav tako. Če se bosta ta dva sporazumela, tedaj lahko gremo spet na ulice. Ves svet naj gre na ceste in popije čašo ali dve, kajti mogoče pa pot do miru le ni tako trnova.

Pisci uvodnikov v avstrijskih časnikih pričakujejo, da bo prišlo na sestanku Hruščev-Kennedy do izraza novo »dunajsko vzdušje«. S temile dvema besedama mislijo namreč na idejo, da je treba vse spore in trenutna nesoglasja reševati na čim bolj uglajen način. Uglajenost, to pa je diplomacija. Avstriji so ponosni na to idejo in niso pozabili vzklika cesarice Marije Terezije: »Naj se drugi vojskujejo! Ti, srečna Avstrija, bodi vesela!«

Neka Dunajčanka je novinarjem resno izjavila: »Vsi svetovni problemi bi bili rešeni, če bi bila Carolina Kennedy poročena s Hruščevom.«

Dunajski sestanek 1961 bo v

NAJBOLJ TRAGIČNA VOJNA NAŠEGA ČASA OAS: MITALI RESNICA?

Kaj pišejo francoski časniki o alžirsko-francoskih razgovorih v Evianu:

Umirjeni »Figaro«: Normalno bi bilo, da dva elementa vplivata na ukrepanje Fronte narodne osvoboditve Alžirije. Z ene strani odobravanje po vsem svetu liberalne in realistične francoske politike o alžirskem problemu, ki jo je definiral general de Gaulle, z druge strani pa ogromna želja za mir alžirskih muslimanov, ki so zdaj pomirjeni s francoskimi odločbami v zvezi s premirjem in z osvoboditvijo zapornikov.

Desničarski radikalni časnik »Aurore«: Med obema strankama je očitna želja, da nadaljujeta delo, kljub oviram, ki jih še niso preskočili in ki jih tudi niso zaobšli. V Evianu ne želijo, da bi razgovore prekinili.

Neodvisni »Parisien Libéré«: Armada izvršuje ukaze vlade. Vsekakor bo še veliko žrtev, ki morajo biti. Mnogi Francozi se bodo vprašali, ali bo še dolgo časa upravičeno zahtevati v zdajšnjih okoliščinah takšne žrtve armade, ki je plačala že krvav davek za vzdrževanje Francozov v Alžiriji?

Umirjeni levičarski »Combat«: Če so razgovori obsojeni na neuspeh, pa imata oba partnerja kljub temu priložnost, da razložita osnovne smernice svoje politike. Za to skrajno morebitnost si je začasna alžirska vlada rezervirala poslednjo karto: Vprašanje Sahare.

Zmerni levičarski »Paris jour«: Nedvomno bo na Alžirce vplival razgovor de Gaulle — Kennedy in sestanek Hruščev — Kennedy. Po vsem tem so še nadalje možne vse domneve, optimistične in pesimistične. Treba je samo videti, ali bodo Alžirci, če gledajo v prihodnost, došli v primeru, če imajo odgovorne državnike, da ne morejo brez Francije?

Organ francoske Socialistične stranke »Populaire«: Če so možnosti za sporazum, ne zavlačujmo ga. In, kljub spoštovanju, ki ga je moč gojiti proti tujemu verskemu prepričanju, ni potrebno, da bi bilo preveč praznikov, med katerimi bi se razgovori prekinili, medtem ko bi puške in bombe še naprej govorile.

Organ Komunistične partije Francije »Humanité«: Ko se Alžirci upirajo, da bi prenehali z ognjem, zanje ni važna procedura. To je za njih načelno vprašanje: oni hočejo biti gotovi, da velike žrtve njihovega ljudstva ne bodo zaman.

Vsi francoski časniki pa tudi ostali na Zahodu, pišejo, da se pojavljajo vsako noč po zidovih Alžira tri črke, ki jih pišejo neznane osebe. OAS. Vsako jutro ukažejo vojakom, da jih skrbno zbršejo.

OAS pomeni: »Organizacija tajne armade«, pomeni ilegalno mrežo, ki na vse mogoče načine nasprotuje razgovorom z alžirskimi uporniki in samoopredelitvi Alžirije. Več kot 200 atentatom s plastičnimi bombami pripisujejo, da jih je izvedla OAS.

Nedvomno zavzema organizacija pomembno mesto v razgovorih, ki jih plečejo po kavarnah in barih v Alžiriji. Po nekaterih ocenah razpolaga organizacija tajne armade s približno 6000 ljudmi na območju Alžira in prav toliko v ostalih delih Alžirije. Organizirana je po celicah, v katerih je po 10 oseb. Vsaka celica ima »sekcije za izpad«, katerih dolžnost je, da izvršujejo atentate s plastičnimi bombami. Večina članov organizacije tajne armade je stara manj kot 25 let. O vsem tem pa ni gotovih podatkov. OAS je skrivnost in o njej lahko samo domnevamo. Slišati pa je pri pombe, da je v bistvu organizacija tajne armade bolj mit kot kaj drugega. Tako menijo tudi predstavniki francoske vlade v Alžiriji.

VZVRATNA VOŽNJA

Francoski minister za Alžir Louis Joxe je takole definiral pojem »vladati«: Vladati pomeni z vsemi sredstvi preprečiti, da na poti v prihodnost ročico za hitrost premaknemo v »rikverc«.

»ZASLUŽNI« UPOKOJENEC

Franz von Papan, nacistični zločinec, ki se je »zaradi pomanjkanja dokazov uspel izogniti kazni na nürnberškem procesu, je te dni zahteval od administrativnega sodišča v Franburgu, naj mu dodelijo starostno pokojnino za usluge, ki jih je napravil Nemčiji kot major v prvi svetovni vojni. Razumljivo je, da von Papan ni zahteval pokojnine za usluge v drugi svetovni vojni, saj je znano, da je bil med pobudniki Hitlerjevega udara 1933. leta in pomemben nacistični diplomat. Ko je bil Hitlerjev veleposlanik v Ankari, se je spletla znana afera Cicero.

Člani delegaciječasne alžirske vlade pred Park hotelom v Evianu, kjer so francosko-alžirski razgovori. V sredini pred mikrofonom vodja delegacije Belkasem

PRI STROKOVNJAKIH INŠTITUTA ZA PROUČEVANJE ZEMLJIŠČ

»ŽIVLJENJE JEPISI« ZEMLJIŠČ

V pripravi je prvi pedološki zemljevid Jugoslavije — »Kvadratura« našega ozemlja na svetovnem zemljevidu — Znanstvena ustanova, katere dejavnost koristi več gospodarskim panogam

Strokovnjaki inštituta za proučevanje zemljišč, ki raziskujejo tipe in sestavo tal, lahko postrežejo z množico podatkov o uporabi rezultatov svojega dela v kmetijstvu in gozdarstvu. V delovnih prostorih ljudi, katerih naloga je med drugim posredovati »življenjepise« posameznih področij tistim, ki skrbijo za uporabo agrotehničnih ukrepov in umetnih gnojil ter pripravljajo melioracije, se počuti skoraj kot obiskovalec kake galerije, zakaj v vsakem prostoru ti pokažejo velike pedološke zemljevide, izdelane v barvni tehniki.

S teh barvnih »življenjepisov« na stenah razbereš na primer, katera področja je treba zavarovati pred erozijo, dalje da kmetijstvo uporablja ponekod čisto gozdno zemljo, da gozdovi pokrivajo izrazito kmetijska področja itd. Vsi ti zemljevidi v mnogem koristijo raznim gospodarskim panogam.

Inženirji in njihove delovne skupine, ki z ustreznimi aparati vsak mesec odhajajo na teren, prav zdaj pripravljajo podatke za prvi pedološki zemljevid Jugoslavije v večjem obsegu. Doslej so proučili polovico kmetijskih zemljišč v Srbiji, Hrvatski in Makedoniji. To zahtevno, zelo težavno nalogo opravljajo že nekaj let. Strokovnjaki pravijo, da bo delo zaključeno do leta 1965. Zemljevid bo največ koristil gozdarjem, kmetovalcem in graditeljem velikih prometnih zvez, pa tudi drugim. Zanimivo je, da bo z zemljevida mogoče razbrati, da bo z zemljevida mogoče razbrati pred področja, ki jih bo treba zaščititi pred erozijo, ker voda povzroči vsako leto veliko škodo.

Razen tega pomembnega opravka pa je Mednarodna organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO) nedavno naročila domačim strokovnjakom, naj izdelajo pedološki zemljevid naše dežele v manjšem merilu, tako da bi ga vključili v pedološki atlas sveta.

Proti koncu prejšnjega leta so inženirji opravili naročeno delo in poslali zemljevid na naslov FAO. Nedavno je ta organizacija po jugoslovanskem društvu za proučevanje zemljišč ugodno ocenila izdelani »življenjepisi« ter se zahvalila za prizadevanje in zelo natančno sodelovanje naših strokovnjakov.

Omenjena zaključena in še nedokončana dela pa ne zajemajo celotne dejavnosti te znanstvene ustanove. Pred časom so v inštitutu izdelali pedološki zemljevid Velike Morave z natančno naznačenimi tipi zemlje. Vneseni podatki o tem terenu bodo neprecenljivega pomena za ureditev trase avtomobilske ceste po dolini te reke in tudi za izvedbo nujne regulacije na tem pod-

ročju. V inštitutu pripravljajo razen tega zemljevid, ki bo kmetijskim strokovnjakom posredoval podatke o dveh milijonih hektarov zemlje v severnih delih dežele (Podravina, Posavina itd.) za izvedbo planiranih melioracij.

Po uvedbi novega načina poslovanja v naših inštitutih je Inštitut za proučevanje zemljišč znatno razširil svojo dejavnost. Soustanoviteljica tega inštituta je tudi »Agrokemija«, poslovno združenje proizvajalcev rudninskih gnojil. Tako bodo proizvajalci po združenju kot svojem predstavniku dobivali od inštituta na lastno zahtevo potrebne podatke, na podlagi katerih bodo lahko planirali proizvodnjo.

P. DRAGAŠEVIĆ

KAKO SO V JESENIŠKI ŽELEZARNI DELAVCI-RACIONALIZATORJI PREMAGALI TEŽAVE PRI PROIZVODNJI PATENTIRANE ŽICE P 7 M

USPEH PO TREH LETIH

Pred leti so začeli jeseniški železarji izdelovati patentirano žico, ki jo v vedno večjih količinah potrebuje naša lahka, gradbena in predelovalna industrija za izdelavo žičnih vrvi, raznih

Anton Grošelj, obratovodja žične valjarne Železarnice Jesenice. V podjetju je začel kot težak-tekač

konstrukcij iz prednapetega betona, za cestne in železniške mostove, za električne daljnovode in še v nekatere druge namene.

Valjavci in za njimi žičarji so morali premagati vrsto težav, da so sploh začeli izdelovati patentirano žico. Najtežje pa jih je šele čakalo. Kakovost tega izdelka namreč ni zadovoljevala. Zaradi nestalne kvalitete patentirane žice so kupci zahtevali od železarskega kolektiva pismene izjave in potrdila, da železarna ne more izdelati niti potrebnih količin, še manj pa ustrezne kvalitete tega izdelka. S temi potrdili so hoteli odjemalci patentirane žice utemeljiti svoje zahteve za uvoz patentirane žice.

To je bilo še leta 1958. Reklamacij je bilo iz dneva v dan več. Podjetje je naposled prenehalo s proizvodnjo tega izdelka. Strokovnjaki pa tudi delavci v žični valjarni so se zamislili. Kako naj delajo, kaj bo treba storiti, da bi vendarle zadovoljili kupce, znova pridobili trg. Odgovor na to vprašanje je bil toliko težji, ker so valjčne proge in druge naprave v žični valjarni komaj ustrezale za valjanje navadnih žic.

Obratovodja žične valjarne Anton Grošelj se je prvi lotil tega odgovornega dela. Ni bilo dolgo, pa je rešil

problem kalibracije pri valjanju žice, kjer je potrebno 23 utikov in sprememb kalibracije. Za kaj gre pri kalibraciji? Osnovna surovina za valjarne so ingoti, kot kvader oblikovani bloki kovine. V žični valjarni te bloke »pošljejo« med valje, ki imajo vrezane nekakšne žlebiče-kalibre. Ko ingoti potujejo skozi, se vse bolj preoblikujejo, najprej iz kvadra v trapez, potem v kvadrastni profil, ki mu naslednji kalibri posamejno robove in nazadnje dobijo z valjčne proge okroglo žico.

Ko je bil rešen ta osnovni problem, se je začela verižna reakcija novih težav. Ugotovili so, da dotedanji valji iz jeklotine predlaganemu novemu tehnološkemu postopku nič več ne ustrezajo. Prvi asistent žične valjarne Franc Gašperin in referent za valje v ekonom-

NAŠI RACIONALIZATORJI IN IZUMITELJI

ski enoti valjarn Janez Gmajnar sta predlagala, da bi valje iz jeklotine nadomestili z valji iz sfero litine. Ko so valje zamenjali, se je obstojnost kalibrov za trikrat povečala. Toda obenem se je izkazalo, da morajo valjavci premagovati precej večji napor, kot pa pri dotedanjem postopku. Valji iz sfero litine imajo namreč zelo nizek koeficient trenja. Poskusi utika so se pogosto izjalovili. Vsak utik so morali tudi do štirikrat ponoviti. Razen tega se je žica prenaplo in preveč ohlajevala.

Glavni delovodja strugarne valjev Jurij Dolenc je potem predlagal, da bi kalibre (torej zareze v valjih) nasekali, kar kvaliteti izdelka ne bi škodilo, odpadle pa bi omenjene nevarnosti. Navzlic temu proizvodnja še ni stekla tako, kot bi bilo potrebno in zaželeno.

Novi valji in nova kalibracija sta namreč povzročala prepgost običajne profilov. Ta zadnji oreh sta strla vzdrževalni asistent v žični valjarni Janez Peternel in proizvodni asistent Franc Ravnikar.

Po treh letih, delo so zaključili lani, je železarna naposled dala na trg res kvalitetno patentirano žico.

Novatorje in racionalizatorje, ki so sodelovali pri tem velikem proizvodnem uspehu, bodo seveda nagradili. Komisija za ocenjevanje izboljševalnih predlogov že pregleduje njihov predlog, ki ob omenjenem spremenjenem proizvodnem postopku izkazuje nekako 30 milijonov dinarjev letnega prihranka. Če je ta izračun točen, bodo predlagatelji te tehnološke izboljšave dobili 125 tisoč dinarjev in 5% enoletnega prihranka. Tako je določeno s pravilnikom za nagrajevanje tehnoloških izboljšav, ki ga je že pred časom potrdil delavski svet jeseniške železarnice.

U. ŽUPANČIĆ

V. FILIPOVIĆ

POCENI STRANSKI PROIZVOD

Takšne »tovarne vode« bi mogle biti tudi majhni obrati za pridobivanje cene kristalne soli vse leto, ker ostane v mešalci gost koncentrat morske vode, ki vsebuje okoli 20% soli (za razliko od morske vode, ki je ima le 3,5%). Izkoriščanje tega koncentrata bi se znizalo ceno pitne vode. Tako kaže, da bodo primorski kraji brez vode v bližnji prihodnosti dobili vodo in hkrati majhne obrate za pridelovanje soli.

ljeval oblikovanja ledenih blokov, temveč je s centrifugo oddajal — sneg! Tako so pridobili sadni koncentrat brez vode.

TUDI OBRATNO GRE

Ko so povabili komisijo beogradskega patentnega urada, da bi si ogledala novo varianto mešalca, je član komisije ing. Savić predložil konstruktorjem, naj razmisli o obratnem procesu pri takšnem mešalcu, zakaj če bi bila znotraj namesto sadnega koncentrata morska voda, bi spet dobili sneg, toda »sladki« sneg, zmznjeno pitno vodo.

Metalurški inštitut v Ljubljani se je ogledal za to misel. Dolgo sta profesorja Gerl in Kramerič ter direktor inštituta prof. Rekar in ing. Panković izdelovali tako rekoč iz starega železa svoj prototip tovarne vode. Po zaslugi gmoletne pomoči JLA se je v dvoranah inštituta zasnova »tovarna voda«. Njeni tvorci so zadovoljno izpili prvi kozarec »sladke« vode, pridobljene iz Jadranskega morja.

NAČELO JE PREPROSTO

Kaj preprosta je naprava za predelavo morske vode v pitno. Velik me-

USPEH JUGOSLOVANSKIH ZNANSTVENIKOV

Kozarec hladne vode iz morja

Uspeli poskusi za pridobivanje pitne vode iz morja čakajo v Ljubljani na realizacijo

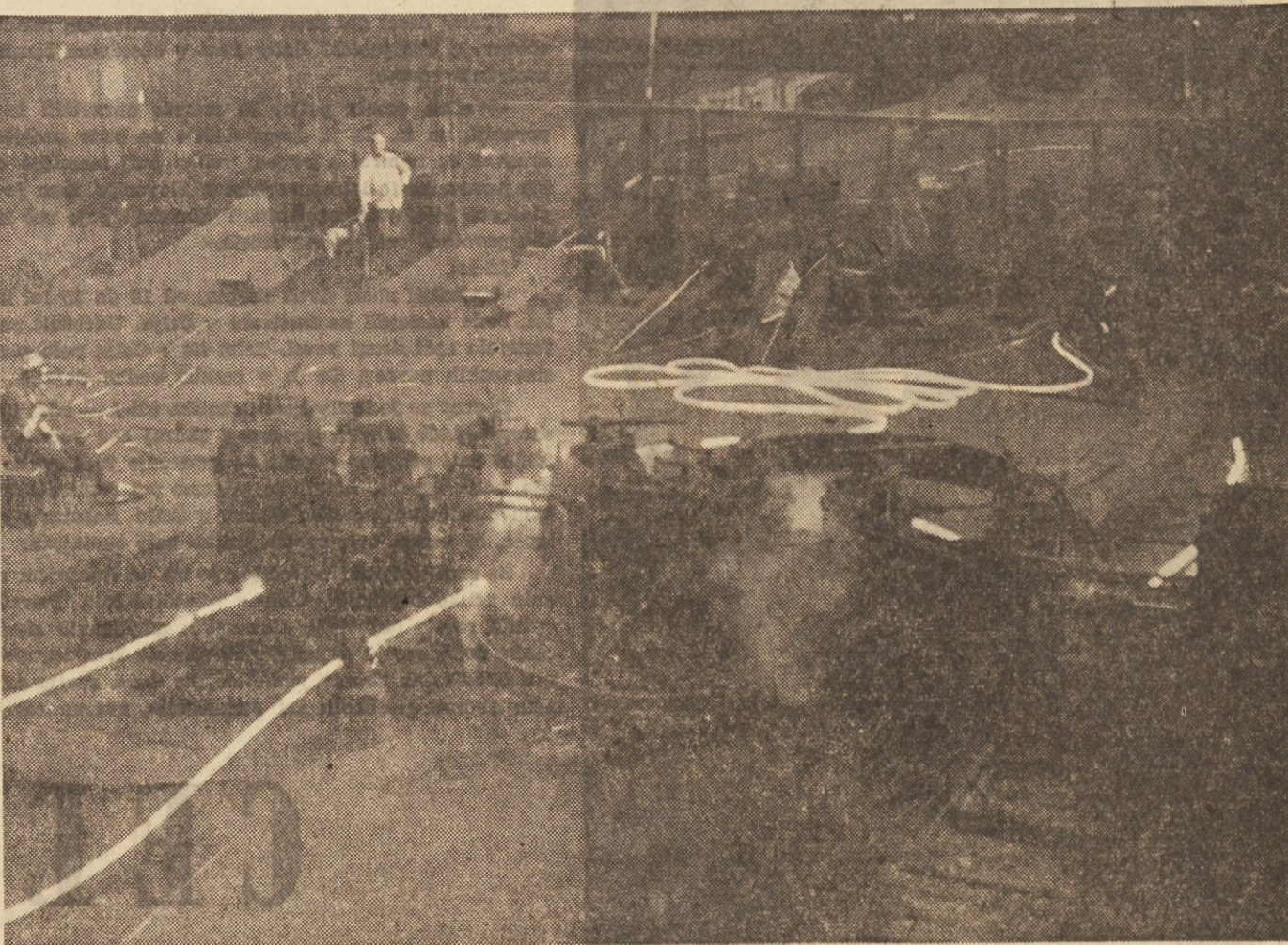
Spet primer, kakršnih je bilo že mnogo: včasih uspe izredno odkritje po golem naključju. Stoletne človekove sanje, da bi pridobil pitno vodo iz morja, so se te dni uresničile po zaslugi skupine znanstvenikov v Ljubljani, ki se jim je pri izpopolnjevanju povsem drugega patenta utrpila misel, da bi skušali po podobnem postopku pridobiti iz morja pitno, »sladko« vodo.

UNIVERZALNI MEŠALEC

Ljubljanski profesor ing. Kramerič je znan tudi izven meja naše dežele kot konstruktor univerzalnega mešalca, katerega delovanje je sprožilo celo vrsto novih tehnoloških procesov. Razne variante tega mešalca so se kmalu uveljavile v mnogih industrijskih panogah tako pri nas kakor v tujini.

Prof. ing. Friderik Gerl, specialist za tehnologijo predelave živil, je dolgo skušal najti postopek za cenejšo pridobivanje sadnega koncentrata. Dosedanji zmrzovalni postopek je imel slabo stran, ker je v blokih ledu zmznjene vode iz koncentrata ostajalo še vedno mnogo koristnih sestavin.

Skupaj s prof. Krameričem sta izdelala mešalec, ki je pri nizki temperaturi mešal koncentrat, vendar ni dovo-

Proizvodnja patentirane žice P7M

ZANIMIVOSTI PRI NAS IN V SVETU

Umetna roka — sposobna za delo

Na tem področju raziskujejo v dveh smereh: presajati organe z zdravega organizma ali pa oboleli del povsem nadomestiti z umetnim »organizmom«. Žive naravne organe in dele organizma so že nekajkrat uspešno presadili, čeprav je celotni postopek še na laboratorijski razvojni stopnji.

Mnogo pogostejše, zlasti pri nadomeščanju posameznih delov človeškega telesa, delajo po že zdavnaj uveljavljeni metodi umetnih mas. Izdelava in uporaba umetnih pripomočkov pa je doživela prav zadnje čase velik razmah.

Pomemben uspeh znanosti in tehnike na tem področju je vsakakor izum sovjetskih znanstvenikov Jakobsona in Poljana. Znanstvenika sta izdelala in preizkusila uporabno umetne roke iz plastične snovi, ki izvajajo za sluzi majhne aparature različne gibe, podrejene volji organizma, na katerega je vcepljena.

Umetna roka deluje sorazmerno preprosto. Majhna električna baterija je povezana po plastičnih »kith« z umetnim podlakom in nadlakom ter z zdravim delom ramena, kjer so mišice, ki ukazujejo gibe. Baterija je »mišica« plastične roke, ker se po njeni zaslugi spreminjajo gibi zdravega dela organa v električne impulze, ki premikajo umetne dele: podlaket, nadlaket in celo prste.

Tako lahko umetna roka sovjetskih znanstvenikov postopno izvajajo gibe, ki ji jih ukazujejo zdrave mišice.

Oči iz hladilnika

Zaradi številnih očesnih poškodb na cesti in pri delu so začeli britanski očesni kirurgi proučevati možnosti za konserviranje oči.

Doslej so lahko presadili zdravo očesno roženico v poškodovano oko le določen čas po nesreči. Prav zato je bilo treba takoj priskrbeti del zdravega očesnega organa, kar pa je sorazmerno redkokdaj izvedljivo.

Zdaj so že izoblikovali metodo, po kateri je mogoče za tri mesece konservirati posamezne očesne dele. Britanski zdravniki so preizkusili metode kanadskih poklicnih kolegov. Oči umrlih položijo za pol ure v raztopino z antibiotiki, potem pa jih dajo za dobro uro v glicerini, da ohranijo vlago. Po tem postopku spravijo oči na tako imenovani suhi leg, katerega značilnost je zelo nizka temperatura.

Znanstveno-raziskovalne skupine sporočajo, da so metodo že tako izpopolnili, da je ta dragoceni človeški organ mogoče pošiljati v posebnih posodah z letali na vse konce sveta.

MLADINSKI PEVSKI FESTIVAL

Skoraj deset dni pred letošnjim festivalom mladinskih pevskih zborov, je liverpoolski Daily Post v obsežnem članku objavil tudi naslednje vrstice:

»Wales, dežela petja, bo morala opravičiti to svoje ime in popaziti, na to, da je druge dežele ne bodo prehiteli. V mnogih državah se namreč s petjem veliko bolj temeljito ukvarjajo. Kot lep primer za to lahko navedemo Slovenijo, nam je dejal direktor glasbene šole v Lhangollenu. V Sloveniji poje več kot 40.000 mladih pevcev v več kot 700 zborih.«

In še:

»Najboljši zbori dveh skupin, od 10 do 15 let in od 16 do 20 let, bodo nastopili na festivalu v Celju. Udeležili pa se bodo tega festivala tudi drugi pevci. Tako bo v Celju pelo preko 2200 jugoslovanskih pevcev. To je v resnici veliko dejanje, velik uspeh.«

Čeprav se je Daily Post nekoliko uštel — zdaj poje v Sloveniji skoraj 43.000 mladih pevcev v skoraj 850 zborih — pa je zato toliko bolj pravilno ocenil, da pomenijo te številke »veliko dejanje, velik uspeh«. A tudi to je samo pol resnice o letošnjem festivalu mladinskih pevskih zborov v Celju. Resnica o njem je veliko lepša, še veliko bolj svetla, veliko bolj obetajoča:

Ze sam program prireditelj je bil na letošnjem celjskem festivalu veliko bogatejši kakor v minulem letu. Prireditelji so vanj vpisali revijo najboljših slovenskih mladinskih zborov prekmurjske dobe, revijo najboljših slovenskih ženskih, moških in mešanih mladinskih zborov pomurjske dobe, revijo mladinskih pevskih zborov glasbenih šol Jugoslavije, zvezno revijo mladinskih

zborov iz vseh republik in zborov narodnih manjšin, pripravili so posvetovanje glasbenih pedagogov o glasbeni vzgoji mladine, priredili razstavo mladinske pevske literature od prvih povojnih dni pa do danes.

O kvaliteti nastopajočih zborov bi lahko povedal samo najboljše. V primeri z minulim letom pomeni precejšen korak naprej. In kar je morda še najpomembnejše, izrazitih odstopanj skorajda ni bilo. Vsaka pesem, vsak nastop, vsaka prireditev je bila veliko doživetje.

Če je v minulem letu padla prenekateri kritična beseda na rovaš slabega izbora pesmi, s katerimi so se predstavili nastopajoči zbori, pa to nikakor ne velja za letošnji festival. Letos so zborovodje posegli predvsem po umetni pesmi slovenskih in jugoslovanskih avtorjev, izbrali so zahtevnejša dela. Presenečalo pa je vendarle dejstvo, da so zborovodje tako malokdaj posegli po vedri nasmejani pesmi. V tem se gotovo še niso znali povsem približati otrokovemu čustvovanju. A to je tudi edina pripomba, bržčas edina za ves festival.

Pomen letošnjega celjskega festivala pa je tudi v poglobljenem glasbeno-vzgojnem delu. V kritičnih pomenkih o vsakem nastopu posebej so glasbeni pedagogi dobili tehtne napotke za bodoče dela. Posvetovanja glasbenih pedagogov pa so postavila temelje za nadaljnji razvoj sodobne glasbene vzgoje. To daje letošnjemu festivalu še posebno tehtnost.

Zato ne morem drugače, kot da zapišem: letošnji celjski festival je v celoti uspel.

CELJE 1961

Na posvetovanjih o problemih sodobne glasbene vzgoje, ki so bila letos v okviru celjskega mladinskega pevskega festivala, je nekdo izmed glasbenih pedagogov duhovito označil, kakšna naj bo pravzaprav ta sodobna glasbena vzgoja. Približno takšna je bila njegova misel:

»Tako kot v našem družbenem življenju ne vzgajamo državljane samo v prijatelje socializma, temveč v aktivne člane socialističnega družbenega reda, tako tudi glasbeno vzgojo ne smemo zreducirati samo na vzgojo prijateljev glasbe. Naloga glasbenega pedagoga je predvsem v tem, da pritegne, navduši, in vzgaja za aktivno glasbeno ustvarjalnost.«

Ta misel pa je bila hkrati jedro vse razprave o sodobni glasbeni vzgoji.

Sodobni glasbeni pouk v splošnoizobraževalni šoli naj bi bil zato zasnovan na aktivnem glasbenem udejstvovanju učencev. Pri tem pa je osnovna naloga glasbenega pedagoga, da ustvarja v razredu vedro vzdušje, da vdahe glasbenim urom čimveč mikavnosti, da vedno znova v vedno novega vidika odkriva mladini svet glasbe. Vsako pretirano teoretiziranje, ki pa ga je na žalost še vedno tako zelo ve-

Posebno vzdušje na letošnjem celjskem festivalu so napravili številni gostje. Najbolj pa je razveselil prireditelje, nastopajoče in vse navzoče v festivalski dvorani prihod tovarišev Mihe Marinka in Borisa Kraigherja.

liko na naših splošnoizobraževalnih šolah pri glasbenem pouku, pa mlademu človeku vsiljuje samo odpor do glasbe ali pa ga naravnost potiska v sicer plehko, a zato ritmično in melodično mi-

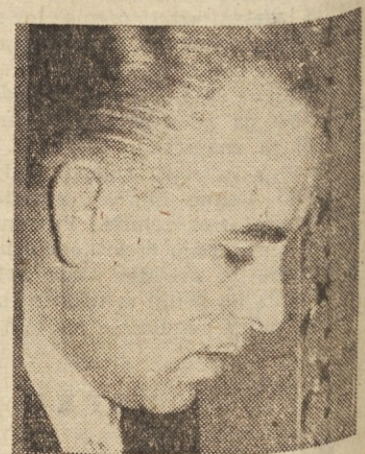
kavno glasbo. Podobno kot pretirano teoretiziranje pa odbija otroka od glasbe tudi preveč enoličen glasbeni pouk. Klavir, violina in zborovsko petje so še vedno v veliki večini primerov edini načini glasbene vzgoje. Pa vendar, ali je res samo v teh primerih moč zadostiti otrokovim interesom do glasbe? Ali pa se v tem skriva samo pomanjkanje iniciative glasbenih pedagogov? Njihovo pretirano poveljevanje klasičnih principov glasbene vzgoje? Pa naj že bo odgovor tak ali drugačen, nekaj je gotovo: prav na tem področju so tako rekoč neomejena pota sodobne glasbene vzgoje. Številni ljudski instrumenti, ki jih ima na vsaki šoli vsej del učencev, bi lahko v mnogem glasbeno vzgojo res nekoliko bolj »posodobili«, a posodobili v tem, da bi jo približali njenemu končnemu cilju, glasbenemu udejstvovanju. Je povsem vseeno, ali glasbeni pedagog otroka pritegne v glasbeno ustvarjalnost, ga torej pridobi z glasbo s pomočjo violine ali orglic, važno je le, da mu že v tej zgodnji dobi dozorevanja vzbudi ljubezen do glasbe in mu da prve osnove njene estetike, načina izražanja...

Dobršen del glasbene vzgoje sloni tudi na poslušanju glasbe. Doslej pa so glasbeni pedagogi na skoraj vseh šolah uveljavljali tovrstno glasbeno vzgojo samo v zaključnih razredih osemletke. Vendar pa dosedanje izkušnje razkrivajo, da v teh dveh letih ni moč privedi učenca do globljega razumevanja glasbe, in da je tudi sicer moč zaslediti pri otroku že v zgodnjih otroških letih to težnjo po poslušanju glasbe. Zaradi tega naj bi tudi v prihodnje glasbeni pedagogi že veliko prej in veliko bolj sistematično usmerjali in razvijali te otrokove interese.

Prav tako kot v obveznem splošnoizobraževalnem šolstvu, pa bo tudi v glasbenem šolstvu potrebno glasbeno vzgojo nekoliko bolj posodobiti. Zlasti v nižje glasbene šole bodo morala čimprej prodrati načela sodobne glasbene vzgoje, saj imajo le-te v samem sistemu glasbenega izobraževanja najbolj široko področje, to je od vzgoje mladine v

dobro amaterje pa do usmerjanja v poklicni študij glasbe.

In menda ni potrebno še posebej poudarjati, da mora tako imenovana nižja glasbena šola postati zaradi svojih na široko zasnovanih konceptov glasbene vzgoje središče celotne glasbene dejavnosti — od izobraževanja v glasbi pa do aktivnega glasbenega udejstvovanja — na področju komune. Zato tudi mora reforma glasbenega šolstva, vsaj na tej prvi stopnji, sloneti na načelu, da se naj glasbena vzgoja prilagodi otroku in ne obratno. Vsako šabloniziranje, ki se ga oke- ne glasbeni pedagog, lahko samo kvarno vpliva na otrokov glasbeni razvoj. Doslej pa je bilo največ napak prav na tem področju. Učni programi so bili pogosto zelo togi, glasbena vzgoja je vse preveč pogosto dajala prednost golemu glasbeno-tehničnemu znanju, torej ozko strokovni izobrazbi, dajala je prednost individualnemu pouku in ne skupinski glasbeni vzgoji, pouk je bil v dobršni meri omejen na klasične instrumente, pouk na ljudskih instrumentih, če ga je šola sploh imela, pa je veljal za manjvreden.

Predsednik Društva glasbenih pedagogov Slovenije Peter Lipar je imel na posvetovanju o glasbeni vzgoji mladine referat, o katerem je razkril probleme sodobne glasbene vzgoje in nakazal njen nadaljnji razvoj.

Če pa hočemo, da bo glasbena šola tudi dejansko postala središče glasbenega izobraževanja v komuni, potem je tudi potrebno na široko odpreti njena vrata. Starostna doba ni na nobeni šoli več prepreka, ki bi kumirali preprečevala študij. Zakaj bi potemtakem bile glasbene šole namenjene samo šolski mladini? Zakaj, če po eni strani podarjamo njihovo širino, po drugi strani spet to preključimo v vsakdanjem življenju?

Res, morda bo kateri od teh problemov izvenel nekoliko preveč črnogledno, res, povsod tudi problemi niso tako zelo pereči, ponekod jih sploh ni ali pa so le malenkostni, res pa je tudi, da bo na splošno našo glasbeno vzgojo vendarle potrebno nekoliko bolj posodobiti. To nalogo so si tudi zadali glasbeni pedagogi na letošnjem festivalu mladinskih pevskih zborov v Celju.

FESTIVALSKI ODMEVI

VOJISLAV ILIC, delegat Kulturno-prosvetne Zajednice LR Srbije in Saveza muzičkih društva LR Srbije:

— Celjski festival je napravil name izreden vtis. Ne toliko zaradi kvalitete, ta je nedvomno izredno visoka in v nobenem primeru ne nameravam zmanjšati njenega pomena, saj je bila kvaliteta marsikateri izvedbe na evropski ravni, temveč zaradi tako zelo velikega števila pevcev, ki so nastopili na njem. Priznam, če ne bi bil sam na festivalu, ne bi ni-

koli verjel v podatke, da je tolikšno število mladih pevcev in tolikšno število zborov sodelovalo na občinskih in okrajnih revijah ter na festivalu samem. Res, neverjeten uspeh. Če primerjamo število pevcev in zborov, ki jih imate v Sloveniji, s številom prebivalstva, potem ste najbrž prvi v svetu, kar zadeva mrpžičnost mladinskega zborovskega petja.

ZORAN PALČOK, predsednik Saveza muzičkih društva LR Hrvatske:

— Mnogo ste ustvarili v Sloveniji na področju glasbene vzgoje mladega rodu, pa naj služijo za merilo pre-

soje principi kvalitete ali kvantitete. Podobne festivale, občinske in okrajne revije mladinskih zborov sicer pripravljamo tudi v drugih republikah, toda le-te ne gredo nikoli v tolikšno širino in nikoli niso tako načrtno povezane s sistematično glasbeno vzgojo mladine, kot je to primer prav v Sloveniji.

Organizacija tega festivala je primer, kako je treba pripravljati take prireditve. A organizatorji sami so tisti tip naših javnih delavcev, kakršne bi pri vzgoji mladine tako zelo potrebovali. Posebej pa moram omeniti, da je name napravilo globok vtis tudi razumevanje organov ljudske oblasti, ki so omogočili to veliko prireditev.

Celje in Slovenija nam v tem primeru lahko služita vsem za vzgled.

KIRIL SPIROVSKI, direktor, član predsedstva glavnega odbora Radničke kulturno-prosvetne zajednice LR Makedonije:

— Sodeč po kvaliteti izvedb, moram reči, da je ta festival velik korak naprej v primeri s tem, kar smo imeli doslej na področju jugoslovanskega glasbenega amaterizma. Kvaliteta je bila v nekaterih primerih celo takoj zelo visoka, da bi sploh ne bilo več moč delati razlik med amaterizmom in profesionalizmom. Zato tudi ta festival ne more biti pomemben samo za Slovenijo, temveč v enaki meri tudi za vso Jugoslavijo, je izredno pomemben za našo celotno glasbeno vzgojo mladine.

A ob kvaliteti moram poudariti tudi množičnost, ki ste jo dosegli v Sloveniji. Imeli ste resnično srečno rčko, da ste zajeli tolikšno število mladine v glasbeno ustvarjalnost in da jo tako zelo lepo usmerjate in vodite naprej. Res, neprecenljiv uspeh.

PROF. EDMUND MACKOVIK, prorektor glasbene akademije v Poznaniu:

— Hvaležen sem za povabilo na ta festival. In moram reči, da je napravil na nas izreden vtis. Pripravljeni pa smo tudi, da bo ta stik, ki smo ga navezali med Jugoslavijo in Poljsko na tem festivalu, ostal tudi v prihodnje trden in da bo tako obojestransko vplival na razvoj glasbene kulture.

Mislím pa, da bi morali ta in podobne festivale v prihodnje obdržati, jih ved-

no bolj razvijati in si prizadevati dvigniti jih na čim višjo umetniško raven. Morali bi jih v prihodnje še razširiti, da bi se jih lahko udeležili tudi zbori iz ozemstva. Veliko pa bi pripomogla k nadaljnjemu razvoju glasbene kulture tudi stalna izmenjava zborov, izmenjava repertoarjev, zborovske literature, Organizirati bi morali meddržavne konference glasbenih pedagogov in zborovodij o glasbeni vzgoji mladine in tako graditi pedagoške, sociolo-

ške, psihološke in splošnoznanstvene temelje glasbene vzgoje kot del splošne vzgoje mladega rodu.

MAJDA HAUPTMAN, dirigent zboru osnovne šole Sežana, ki je zastopal skupno s Kunejevim zborom LR Slovenijo na reviji jugoslovanskih in manjšinskih zborov na letošnjem celjskem festivalu:

— Na šoli ne študiramo za revije, se ne ženemo za uspehi. Pojemo pač, ker nas to veseli. Priznam pa spet,

da je lanski nastop na celjskem festivalu zelo bodrilo vplival na naše delo. Poznalo se je na disciplini, poznało na zanosu, s katerim so peli vse leto otroci. Cutim tudi, da mi od lanskega leta otroci zaupajo, zaupajo mi kot dirigentu.

Za letošnji uspeh smo zvedeli na koncertu v Laškem. Da bomo zastopali Slovenijo, tega res nismo pričakovali. In mislim, da smo pred samim nastopom tako otroci kot jaz občutili precejšnjo težo odgovornosti. Ko pa so otroci zapeli, z vsem žarom, ki so ga zmogli. Mislim, da smo zaradi uspeha vsi zelo srečni.

Z novim šolskim letom bomo takoj začeli vaditi nov program. Prepričan sem pa, da bomo peli še z veliko večjim veseljem kot doslej.

PRVÍ TIPAJOČI KORAKI

TA TEDEN SMO IZBRALI

Vprašanje je kar se da preprosto: kje naj bi se o jazzu pri nas sploh poučili? Izvzamemo radijske oddaje, ker so res izjema – slovenskim založbam pa se zdi izdajanje te vrste literature (žal) še vedno tabu. Tažko je razumeti njih ravnanje, ki prinaša več škode kot koristi; toliko bolj je vredno pohvale Prosvetni servis, saj je prvi zaoral ledino. Že lani je izšla brošura Aleksandra Skaleta o jazzu; letos je avtor na kratko pa pregledno obdelal njegov razvoj. S svojim nazornim, bolj za govor kot pisanje primernim stilom (saj je celoten tekst posnet tudi na magnetofonski trak), bralca za neslajbo vodi skozi vsa zgodovino jazza do danes. Nič ne dvomimo, da bo tudi to njegovo delo doseglo odličien sprejem pri občinstvu. Dovolj je pregledno, dovolj aktualno in težko smo ga že pričakovali.

BOJAN SAMARIN

MAREK HLASKO

osmi dan tedna

PREVEDEL UROŠ KRAIGHER *

»Ni vredno,« je rekel Gregor, »a pustimo to. Prosim, nalijte še dve žganjici.«

»Ona ti tega ne bi odpustila,« je rekla Agnjeska.

»Česa?«

»Kar si pravkar rekel.«

»Nje tako ali tako ne bo.«

»Hočeš, da se prav vse ognijo?«

»Hočem,« je rekel Gregor. »Ničesar se ne smem spominjati. To je prekruto: zahtevati od človeka, da bi se spominjal svojih svetih trenutkov. Spomin si smeti.«

»Kakšen bo naslov te knjige?« je vprašala Agnjeska.

»Težko reči,« je odgovoril neodločeno.

»Živela bo tako ali tako samo v moji domišljiji. Saj sem vendar kemik, do hudiča.«

In naslov? Kaj o molku, o potrebi molka pred drugimi ljudmi. Torej kako?

Bar se je izpraznil. Veseli točaj se je vbadal z neznansko veliko cunjjo, hotel je ponikljano ploščo zbrisati do suhega. Espresso ni več sikal, orkester je že zdavnaj utihnil. Nekdo je spal z glavo operto na roke. Njegov prijatelj ga je stresal in ven in ven ponavljal:

»Bolek, pokonci... Bolek, ne bodi pijan. Bolek, ne bodi tulipan...«

»Konec,« je dejal veseli točaj. »Na svidenje jutri.«

Gregor je plačal in sta šla. Skozi ulice je vlekel hladno vetrnico. Gregor se je sklonil k Agnjeski in jo ujel za roko; njegova dlan je bila vroča in potna.

»Bo prišla?«

»Ljubčka sta se srečala prepozno,« je rekla Agnjeska in zazehala. Zaspala je bila. Gregor se je na široko zasmejal.

»Agnjeska,« je rekel in popustil njeno roko, »spravi to med pravilice. Nisem dosti starejši od tebe, ampak lahko ti povem: nisem še videl ljudi, ki bi se bili srečali na dobri točki življenja. Take točke v življenju ni in je ne more biti. Zmeraj se zdi, da je prepozno ali prezgodaj, da je izkušen preveč ali premalo. Zmeraj je kje kaj napoti. To ne more biti važno.« Čez hip je vprašal: »Ti je bilo všeč to?«

»Ne. Sovražim žalost. Molki in črna kava. To je za mrliča.«

»Ne bom več pil, Agnjeska,« je dejal Gregor. »Zdi se mi, da imam zelo rad. Rad bi, da bi bila vsaj majčkeno drugačna.«

Obstala sta. Nebo se je razredčilo: umazano je bilo in polno praznih oblakov. Vlažnih streh se je oprljal svet. Vozniki taksijev so zehali, prvi vozovi z mlekom so se počasi vlekli mimo, nekdo je šel daleč za njima in kiel kot obseden.

»Tudi jaz imam tebe zelo rada,« je rekla Agnjeska. »Saj ti vendar veš, kako zelo.«

IV

Bujno listje je zastiralo nebo; ležala sta v travi in nad seboj nista videla drugega kot gosto zelenje. Tudi ptičev, ki so peli, nista videla. Razgreta trava je grenko dišala, tik nad zemljo pa je nizek vetrnik prinašal tudi vonj po smoli in po prvem vresju. Od časa do časa so iz goščave pod drevesi skakale verice; drobne črne očke so pazljivo begale sem in tja, hip nato pa so že bliskovito plezale visoko po vejah.

— To je vse, česar se spominjam iz otroških let — je rekel Pjotr.

— Veverica?

— Veverica. Nekoč smo jo imeli pri nas doma. Dobil sem jo, ko sem bil star deset let.

— Kako ji je bilo ime?

— Joasia. Nič se ni bala. Spala je pri meni, skakala je za menoj kakor pišček in kadar sem jedel, je vtikala svoj gobček v moj krožnik.

— In potem? — je vprašala Agnjeska.

— Joasia je umrla. Vevericam se zarastejo zobje, če ne tajejo orehov. Nekega dne ni mogla odpreti gobčka in se ni dalo nič več pomagati.

— Zakaj ji nisi dal orehov?

— Pa so ti najbolj važni.

— Jaz pa bi rada, da se teh ne bi več spominjal. To je prvo, kar bi hotela storiti žate. Ne spominjam se več tistega, Pjotr.

— Kaj pa potem hočeš vedeti o meni?

— Na primer: na kaj zdajle misliš?

— Pa če je neumnost?

— Naj bo. Saj se ne hodi na Bielane z Einsteinom. Povej.

Objel si je kolena z rokami. Obraz je uprl v nebo; njegov profil je bil v mladeniški strogosti čist in miren.

— Na to mislim: kdaj bo konec te mučnice, tega sestajanja po kavarnah, parkih, v kinu... — Zapri je oči in okoli ust se mu je zarisala bolesta poteza. — Stiri stene — je rekel. — Košček zidu, Agnjeska. En teden biti s teboj, en teden dan in noč skupaj, potem bi menda lahko umrl. Strašno je to: vsak dan brez tebe se mi zdi, kakor da je mojemu življenju ukraden. In koliko je že bilo takih dni? Koliko jih še bo? Najprej tista leta, zdaj tole beganje... In nihče tega ne povrne, nobeden od teh dni ne more priti nazaj. Koliko dobrih dni bi lahko že imela za sabo? Bo to še dolgo trajalo?

— Ne govori o tem, Pjotr.

— Včasih se mi kar ne da verjeti vse to — je rekel. — Sama sva, čisto sama, razumeš? In nihče nama ne bo pomagal, pa če bi ne vem kako prosila in moledevala in ne vem koga. Menda ga ni, ki bi nama lahko dal košček zidova. Samo čakati, to je vse. Čakati dolgo in kar naprej. In če na koncu kdaj dočakava, gotovo ne bova imela več moči, da bi bila tega vesela. Koliko dni življenja bova zgubila brez potrebe. To je najhujše.

— Veliko je ljudi brez koščka zidu.

— Veliko je ljudi, ki sploh ničesar nimajo. Ampak to ni argument.

— To je življenje.

— Ne maram te besede. Kaj pravzaprav pomeni?

— Vse.

— In nič.

— Mogoče. Poletje je. Moral bi kam odpotovati, Pjotr. Odpočiti bi si moral.

— In ko se vrnem, se vse začne od kraja. Spet naju bo vleklo skupaj in spet se bova zvečer poljubovala v temi za hišnimi vrati. Potem spet cele noči ne bova mogla spati in bova premišljevala o tem, kdo bi nama mogel pomagati in na kakšen način. Hrepenela bova in se mučila, se kregala in si očitala. Ne zato, ker se ne bi imela rada. Ne zato, ker se ne bi mogla razumeti. Ne zato. Zato, ker nimava koščka zidu. Ko bi šestindesetega leta živela v Varšavi Romeo in Julija, se za gotovo niti srečala ne bi. In kar je najhujše: da tega niti nihče kriv ni.

Umolknil je. Zri je v zelene krošnje dreves nad seboj, čez hip je rekel:

— Najhujše je to, da te imam rad. Z drugimi bi bilo vse to tako lahko.

— Kaj?

— Vse in nič.

Umolknil je. Vrgel se je vznak in si položil roke pod glavo. Skozi goščavo vej je gledal rdeče sonce, ki je že zahajalo. Trajalo je le kratko, potem je gozd začel ugašati in listje je zgubilo svojo barvo. Nedaleč od tod je bilo strelšče in vojaki, ki so končali svoj delovni dan, so se vračali s pesmijo:

— Veš, to je bilo v času okupacije. Hranil sem se povečini s kruhom in marmelado. Kolikor vem, so marmelado takrat izdelovali iz pese.

— Je to res vse?

— Kako — vse?

— Ves tvoj spomin. Veverica?

— Kaj ni dovolj? Zakaj pa naj bi se človek spominjal vsega?

— Se drugo povej.

— Skomignil je z rameni.

— Drugih reči bi se rajši ne spominjal več.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

— Saj nikoli ne maraš mojih spominov.

Kolikorkrat začnem z njimi zmeraj me prosiš, naj neham.

— Druge hočem.

— Jih je veliko?

— Zadosti.

— Čudno.

— Kaj?

— Tako malo veva drug o drugem.

— Malo?

— Strašno. Vsak dan si drugačen.

<

Nepojmljivo!

Rokomet: Zagreb 15, Ljubljana 16.
Prizorišče: stadion Ljubljane. Prireditev: V. mladinski športni festival »Bratstva in enotnosti«.

Za kulisami teh skupnih vrstic pa se skriva dogodek, ki je na prireditev vrgel senco. Že med tekmo je bil namreč eden vodij zagrebske vrste razkačen proti sodniku in mu je grozil, po tekmi pa se ga je celo dejansko lotil. Vmešali so se še oboji igralci in nastal je splošen tepež.

Zares nepojmljivo! Nepojmljivo ne le zaradi obnašanja in nezgodnosti napadalno razpoloženega vodje, ampak že zaradi tega, da so se spozabili tudi igralci. To pa na festivalu »Bratstva in enotnosti«!

Prireditev namreč nima

VEČ KOT 10.000 GLEDALCEV JE NA ŠIŠENSKEM STADIONU POZDRAVILO MLADINSKE REPREZENTANCE BEOGRADA, ZAGREBA, SARAJEVA, SKOPJA, TITOGRADE IN LJUBLJANE, KI SO SE ZBRALE NA PETIH TRADICIONALNIH ŠPORTNIH IGRAH »BRATSTVA IN ENOTNOSTI«

ŠPORTNIKI O SEBI

»V tovarni delam

kot vsi drugi...«

»Za trenutek sem dvignil oči. Beograd. Se malo, nekaj ulic, in na cilju sem. Prvi Sprint. »Zdaj ali nikoli, saj v sprintu si dober, fant!« — pravim sam sebi. In sploh nisem utrujen... Bila je to krasna vožnja. Nisem dvignil glave, le takole izpod čela gledam naprej na progo. Ob straneh hite mimo mene vrsta čevljev in nog, bolj slutim kot vidim ljudi, ki stojijo ob cesti. Slišim, spodbujajo nekoga za menoj. Se bolj pritisnem pedale, zdaj me ne more nihče prehiteti. Še 200 m do cilja. Prvi sem. Potem — zadnji hip opazim, nagli ovinek, sto metrov naprej je cilj. Prehiter sem bil. Padel sem. Konec, sem pomislil. Mimo mene drvijo zasledovalci. Poberem se, skočim na kolo in za njimi. Potem sem zvedel, da sem bil osmi.«

Kot da bi gledal film z dirke, tako poslušam pripovedovanje Rudija Valenciča o letošnji kolesarski dirki za memorial »Vida Ročiča« na progi Beograd—Petrovaradin—Beograd.

»Potem je prišla dirka po jadranski magistrali. Od Reke do Zadra. 230 km v dveh etapah. V prvi sem bil dvajseti, toda z istim časom kot zmagovalci, v drugi pa šesti. In tako sem se na koncu tudi plasiral. Zmagal je Valdič, ta stari gad iz Pule.«

Spominjam se poročil s te dirke. Zirovnik je bil dvanajsti, sploh, Rudi je pustil za sabo vrsto znanih imen. To je bil nedvomen uspeh tega mladega, še vedno neznanega kolesarja.

»Precej krajev si si tako ogledal,« pravim.

Smeje se. »Med dirko ne vidim ničesar, samo cestišče ali pa zadnje kolo tekmeča pred menoj. Letos bo državno prvenstvo v Makedoniji; spoznal bom lep kos naše domovine, toda iz Makedonije bom spet prinesel spomin na cestni tlak in klanec... Ta dirka, pa tisti »Po Jugoslaviji« in »Po Hrvatski in Sloveniji« bodo pokazale, kaj zmorem. Želim, da bi uspel in da bi ostal kandidat za »Tour de France«.

»Tour de France?«

»Da. Amaterski, seveda. Pravijo, da me bodo poslali.«

Kdo je ta kolesar, ki ga poznajo le njegovi klubski tovariši in tovariši iz tovarne, med ostalimi pa le kolesarski strokovnjaki in nekateri najbolj vneti ljubitelji tega športa?

»Rojen sem 26. VII. 1941. leta v Mali Pristavi pri Pivki. Dobro leto sem zaposlen v »Javorju« kot mizar. Član sem ljubljanskega kolesarskega kluba »Rog«.

Hotel sem zvedeti še kaj več, on pa je mečkal kolesarsko čepico, bil je pripravljen pogovarjati se, toda le o dirkah. O sebi nerad govori. Kaj za bi, pravi, mora še prej k vajakom, pa, ko bo imel nekaj let službe za seboj, bo lahko kaj več povedal.

Ponudim mu cigareto, a Rudi jo odkloni. »Ne kadim.«

»Mar tudi ne pijes?« vprašam bolj za šalo.

»Alkohola seveda ne, mleko pa že.«

Potem le zvem še ostalo. Prvič je sedel na kolo — seveda očetovo — ko mu je bilo deset let. To kolo je po končani osemletki postalo njegovo, saj ga je večidel le on uporabljal, ko se je iz Pristave vozil v uk v Pivko. Sedem kilometrov tja in toliko nazaj. Kmalu so pričeli ljudje

govoriti, da se fant odpelje od doma takrat, ko ljudje iz Pivke krenejo na delo, pa vendar istočasno z njimi pride v delavnico. To je seveda nekoliko pretirano, toda res je, da je s tistim starim kolesom drvel hitreje kot mopedisti. Sicer pa ni bila ta pot njegovo edino kolesarjenje. Zato ni čudno, če si je s prvo plačo, pred dobrim letom, kupil pravo, pa čeprav že rabljeno,

MLADI KOLESAR RUDI VALENCIČ

dirkalno kolo. Še naprej je dirkal v službo, zdaj v »Javor«, popoldne domov na kosilo, potem pa na trening.

»Na trening — zakaj?«

»Hm, ne vem. Hotel sem dirkati. Bo že prišlo prav, sem menil.«

Njegov rojak Jože, ki študira v Ljubljani, mu je začel prigovarjati, da se vpiše v kolesarski klub. Končno je Rudi odšel v Ljubljano, v upravo »Roga«.

D. D.

168 ekip za delavske športne igre v Postojni

V Postojni so pri kraju vse priprave za začetek največje športne manifestacije, kar jih pomni ta kraj. Delavske športne igre bodo letos posvetili 20-letnici vstaje, trajale pa bodo od 28. maja do 25. junija.

Delovni kolektivi so Občinskemu sindikalnemu svetu prijavili nič manj kot 168 ekip s približno 800 nastopajočimi, kar

Izpit, tako pravi svoji prvi dirki z »rogovci«, je opravil. Na tisti vožnji je bil tretji in tako postal član »Roga«.

»Zakaj si se odločil prav za »Rog?«

»Ha, vlekli so me uspehi teh fantov, razen tega pa, to je tovarna, že morajo imeti dobra kolesa, pa če se kdaj kaj pokvari, bo menda tudi kak rezervni del na razpolago...«

Prvo dirko med rogovci je vozil v Murski Soboti. Med mladinci je bil četrti. Še nekaj dirk in končno je prišlo republiško prvenstvo za člane. Še mladinec, devetnajstletni Rudi, zasede tretje mesto. Za Zirovnikom, Boltežarom, toda pred ostalimi starimi asi.

»V tovarni delam tako kot ostali. Čeprav treniram po trikrat na teden in čeprav mi kolo vzame precej energije, ne napravim nič manj kot ostali. Če pa grem na dirke, dobim brezplačni dopust. Mislim, da se bodo tudi interesi ekonomskih enot, ki jih ustanovljamo v tovarnah in interesu mojega kolesarstva nekako vskladili in da tudi v prihodnje ne bom imel težav — ne v tovarni in ne na dirkah.«

V tovarni so ponosni nanj in lahko rečem, organizacije že premišlujejo o tem, kako bi mu pomagale. Rudi pa čaka, da bo njegov kolesarski uspeh navdušil za ta šport še koga drugega.

»Morda je v »Javorju« že kdo vnet za kolesarjenje?«

»Ne vem, lahko pa bi sestavili kakšno majhno ekipo. Vsekakor pa sta doma moja mlajša brata, stara deset in dvanajst let, navdušena za kolo. Vneto se vozita z mojim starim dirkalnim kolesom. Jaz imam zdaj namreč novo kolo. »Rogovo!«

D. D.

REFERENT ZA TELESNO KULTURO

(Nadaljevanje in konec)

Ob velikem in naglem razvoju, ki ga pri nas ni težko ugotoviti na vseh področjih, se tudi v industriji pojavljajo nove naloge, nove dolžnosti in se v ta namen ustanovljajo povsem nova delovna mesta. Tako že imamo povsem nove poklice kot so industrijski psihologi, socialni delavci, obratni zdravniki in drugi. Tem se bo skoraj moral pridružiti tudi tovarniški referent za telesno kulturo.

Morda bo prevzel skrb samo za eno od že obravnavanih telesnokulturnih aktivnosti ali mu bo morda naloženo usmerjanje vseh dejavnosti skupaj. Ne glede na posamezne naloge, se že ob razmišljanju o uvedbi načrtne dejavnosti v delovnem kolektivu na polju telesne kulture resno pojavljajo vprašanja poklicnega strokovnjaka. Ob praktičnih vsakodnevnih nalogah se bo že v bližnji bodočnosti pokazala potreba po takšnem človeku v še bolj nazorni obliki.

Samo bežno pogledimo kakšne osnovne naloge bo imel bodoči tovarniški referent za telesno kulturo ali športno rekreacijo. V naših prejšnjih razglabljanjih smo se dotaknili športa, rekreacije in proiz-

vodne gimnastike. Ker smo ugotovili, da sodi čista športna dejavnost predvsem v okvir dotične športne organizacije, v tej zvezi ne bo imel posebnih drobnih nalog, razen načelne usmerjanja in skrbni za materialne osnove, kot so igrišča, rekviziti in podobno.

Neprimerno odgovornejšo nalogo pa bo imel pri usmerjanju športne in razvedrilne rekreacije. Tu gre za mobilizacijo velikega števila ljudi k rednemu udeleževanju, gre za vsestransko pravilno politiko tako v strokovnem kot v družbenem pogledu. Gre za organizacijo takih aktivnosti, ki bodo čim bolj pristopne ljudem in ki jim bodo kot trajna navada tudi vsestransko koristile.

Pri tem ne sme priti do prezahtevnih nalog na pr. v zvezi s kampanjskimi tekmovanji, ki lahko povzročijo nepopravljivo škodo, in tudi ne do tega, da se sicer koristne oblike razvedrila izrode. Le strokovnjak, ki dela pokleno in je v ta namen študiral, bo kos vsem nalogam, naj bo v pogledu organizacije ali v pogledu najprimernejših oblik. Če dodamo tem obsežnim nalogam še skrb za uvajanje proizvodne gimnastike, potem sprito odgovornih nalog ne moremo mimo

SONCE, VODA,

ZRAK!

PA ŠE KAJ?

Spet je leto naokrog in pred vrati je že čas dopustov. Sto tisoč in še toliko in toliko deset tisočev delovnih ljudi bo preživelo svoj letni dopust v domovih oddiha vzdolž lepe jadranske obale. Tako kakor lani, kakor predlanskim, kakor že vsa ta leta, odkar so si kolektivi uredili lastne domove, v katerih omogočajo svojim članom ceno letovanja.

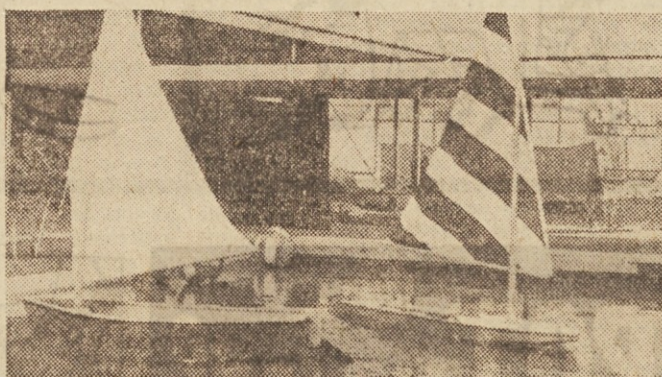
Nič ne rečem, lepo je naše sinje morje in prijetno greje obmorsko sonce. Res pa je tudi, če se štirinajst dni od jutra do večera samo namaš v slani morski vodi, postane sinjina (pa čeprav je naša) dolgočasna in postane prijazno obmorsko sonce žerjavica, na kateri se državljan vdano cve kakor čevapčič, dokler slednjič ne seže po črnini, po tem edinem sredstvu za razvedrilo, ki mu še ostane na razpolago poleg prirodnih lepote, s katerimi nas je obdarila narava, ne da bi bili zato sami krivi.

Ne bi pogrevali že precejkrat zapisane misli, kako so prav domovi oddiha najprikladnejše mesto za organiziranje športne rekreacije. O tem naj razmišlja vsak sam, ko bo ždel na skalni obali. Takrat naj si skuša zamisliti, kako bi bilo, če bi imel zdaj le pri roki igrišče za odbojko ali balinišče ali denimo sandolin ali jadrnico...

Naša industrija športne opreme nam danes že nudi dovolj pestro izbiro najrazličnejših rekvizitov, ki nam lahko pripravijo letovanje bolj prijetno, bolj zabavno in — kar niti ni tako nepomembno — tudi bolj koristno. Pojavimo pa kar takoj, da življenjska raven povprečnega državljanca še vedno ni takšna, da bi lahko po teh rekvizitih segel brez občutnejših finančnih pretresljev. Po drugi strani pa se postavlja še vprašanje ekonomičnosti, namreč ali se posamezniku res splača, da v tistih deset ali dvajset dni v letu, ki jih prebije na letovanju, nabavlja razmeroma drago športno opremo.

Povsem drugačna pa postane stvar, če se je lotimo z združenimi močmi. Za kolektivno

mm

DVA IZDELKA TOVARNE »ELAN«. LEVO: OLYMPIA SENIOR — 69.000 DINARJEV, DESNO: DELFIN

5 TRI OSNOVNE OBLIKE ŠPORTNE AKTIVNOSTI V DELOVNIH KOLEKTIVIH

šolanega in poklicnega strokovnjaka.

Sprito vsega, kar smo doslej povedali, je potreba po novem poklicu razločno utemeljena. Nastane samo vprašanje: kje dobiti primerne strokovnjake? Odgovor je razmeroma preprost. Treba ga je vgojiti! Zadeva ni zelo zapletena, če povemo, da je Visoka šola za telesno kulturo že uvedla v svoj študijski načrt tudi rekreacijo kot pomemben predmet. Pa ne samo to. V ta namen bo uvedena tudi diplomska specializacija. V tej stroki bodo posamezniki, ki se bodo zeli se posebej poglobiti v vsebino in naloge športne rekreacije, lahko študirali tudi podiplomsko. Tako je torej za študij ustrezne stroke preiskrbljeno, naloga gospodarskih organizacij je le, da takoj razpišejo ustrezne stipendije. Le tako bodo imeli v štirih ali petih letih na voljo primerne izvedence. V petih letih, tako lahko računamo, bodo raznere tudi pri nas za najširšo rekreacijsko dejavnost v celoti dozorele. Zato bi ne kazalo, vsaj v večjih tovarnah, odlašati z uvedbo tovrstnih stipendij.

V enem od prejšnjih prispevkov smo se dotaknili tudi vprašanja

vzgoje amaterskih trenerjev, vodčev in podobnih več ali manj prostovoljnih delavcev. Da bi glede tega morda ne bilo nespornosti naj povemo, da bo vzgoja takih priložnostnih amaterskih delavcev še potrebna. Poklicni referent, če ga tako imenujemo, sprito pomembnejši nalog ne bo mogel biti trener za mnoge vrste disciplin, ker tega preprosto ne bi zmožal. Bo predvsem organizator usmerjevalec in pobudnik načelne politike telesnokulturne in rekreacijskega življenja v kolektivu. Seveda pa bo spadala priprava kadrovskih tečajev in seminarjev tudi v njegov delokrog.

Tako vidimo, da moramo misliti sprito obsežnih nalog na namestitev strokovnjaka. Potreba po šolanem in poklicnem izvedencu se kaže tudi zaradi odgovornosti družbene in strokovnih obveznosti. Kako pomemben je poklic tovarniškega referenta za telesno kulturo, naj predložimo samo z ugotovitvijo, da ponekod v zamejstvu uvažajo v ta namen celo delovna mesta direktorjev rekreacije. Za sedaj se pri nas potrudimo, da ne bomo ostali vsaj brez referentov.

MARJAN JELOČNIK

HUMORESKA

MIRKO TRISLER: POTA PSIHOLOGIJE

Navadni ljudje ne morejo hitro spoznati naravo in značaj svojega bližnjega. Stara modrost pravi, da je potrebno s človekom naprej jesti kilo soli, da bi ga lahko popolnoma spoznali. Na srečo je moderna psihologija prebrla to slano pregrado: strokovni psiholog spozna človeka v nekaj minutah. Pri tem moderen psiholog ni hipnotizer, niti jasnovidec. Je dober mojster v svoji stroki, poleg tega ima na razpolago še teste.

S testi se meri inteligenca, civilizacija, nagnjenost k žganju, nagnjenost k ljubosumnosti, hitrost prilagajanja okolici in stotino drugih fenomenov človeškega življenja.

Testi so podobni križnemu zaslišanju spretnega preiskovalnega sodnika. Če gre na primer za vprašanje o nagnjenosti k ljubosumnosti, ne bodo v testu nikoli vprašali: »Ali si ljubosumen?« »Ali sumite, da vaša žena ljubimka z kakim drugim moškim?« »Ali čutite kdaj potrebo, da brskate po njeni korespondenci?« niti ne bodo postavljali kakšnih drugih podobnih vprašanj. Nasprotno, test napada iz zasede. Če gre za ljubosumnost, se bo test glasil na primer takole:

1. Prižgete svojo cigareto na

tešče, ali počakate, da najprej kaj pojeste in popijete kavo?

2. Ali čistite svoje čevlje sami?

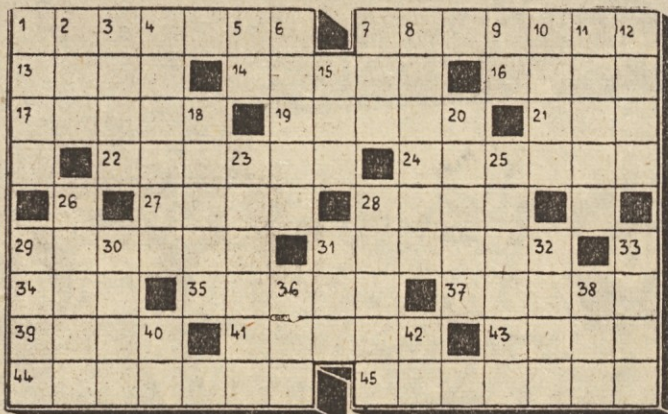
3. Ali pogledate najprej na desno in levo, kadar prečkate ulico? Ali pogledate najprej na levo, ali na desno stran?

4. Ali ljubite mačke in ptice pevke?

5. Ali ste že kdaj peli v pevskem zboru?

Ako ste, zakaj? Navadnega smrtnika bodo morda zanimali odgovori na ta vprašanja, toda iz tega ne bodo zvedeli ničesar. Psihologu pa bo jasno kot na dlani ne samo to, da je poskuni zajček ljubosumen, ampak tudi, v kakšni meri. Tako se pride večkrat do čudovitih rezultatov.

Na osnovi dejstva, da sploh ne kaditi, da čisti čevlje sam, da redko odhaja od doma, ne gleda na ulici ne na levo ne na desno, da ljubi mačke, a ptic ne, in da ni nikoli pel v zboru, ker nima posluha — je ugotovil psiholog, da je neki 89-letni stari močno ljubosumen. Okolnost, da je že 35 let vdovec, ne igra pri tem nobene vloge. Če bi imel še živo ženo, bi jo prav gotovo zadavil, kadar bi spregovorila ljubezljivo besedo s poštarjem, ki prinaša pokojnino.

Križanka št. 19

Vodoravno: 1. jezero na Madžarskem, 7. pesniško ime za starega Grka, 13. pristanišče v Alžiriji, 14. antično mesto in metropola rimske pokrajine Dalmacije, 16. kalorično hrano, 17. vnetje sluznice, 19. vznemirjenost, 21. kos celote, 22. vrsta reaktivnega motorja, 24. enota starorimske vojske, 27. omama, 28. spirala, 29. prvenstvo, 31. časovna enota, 24. vrsta športa, 35. del elektromotorja, 37. koruzi podobna rastlina, iz katere delajo metle, 39. prebivalec velikega evropskega polotoka, 41. model, 43. izraz pri tehtanju, 44. storim, 45. kremenčeva spojina.

Navpično: 1. težkoatletska disciplina, 2. naplačilo, 3. prečni drog v kolkolu, 4. raztelesovalec, strokovnjak za telesno zgradbo, 5. del kolesa, 6. merska priprava, 7. produkt pri gorjenju, 8. organsko barvilo, 9. kemični simbol za američij, 10. pripravljena hrana, 11. razprava, 12. stara dolžinska mera, 15. zmrznjena voda, 18. hud zločin, 20. slikovna uganka, 3. pritoki, 25. mašiti, zajeziti, 26. slonov rlec, 28. najmanjši, povzročitelj raznih nalezljivih obolezni, 29. zelo redka snov, 30. lesni drobec, 31. tonovski način v glasbi, 32. rižovo žganje, 33. vrsta morske ribe, 36. znamka naših tovarnjakov, 38. obdobje, 40. izraz pri igri, 42. grška črka.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. ličinka, 7. aparati, 13. atek, 14. intka, 15. emir, 17. silak, 19. Irena, 21. Ira, t, 22. Oregon, 24. Abadan, t, 27. uran, 28. Amor, n, 29. Diesel, 31. stat, k, 34. iks, 35. sokol, 37. ameba, 39. svet, 41. Naser, 43. ukor, 44. karokan, 45. tornado.

OBVESTILA BRALCEM

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSE DELEL — ZDRUŽITE SE

Pred dnevi smo poslali vsem občinskim sindikalnim svetom pismo za širjenje našega sindikalnega glasila. Ponudili so ta pisma naletela na zelo ugoden odmev.

Ko smo se oglasili na občinskih sindikalnih svetih Videm-Krško, Brežice in Sevnica, smo ugotovili, da so se tamkaj zelo resno lotili akcije. Po posameznih sindikalnih podružnicah že postavljajo poverjenike za Delavsko enotnost, hkrati pa nameravajo sami organizirati na svojih predstavništvih posebna poverjenišva za Delavsko enotnost. Tovariši iz omenjenih občinskih sindikalnih svetov zagotavljajo, da bodo že v kratkem času lahko pridobili precej novih naročnikov. V Brežicah so prebrčani, da jih bodo dobili za začetek vsaj 200, v Krškem 350, v Sevnici pa najmanj 100. Prizadevnim sindikalnim delavcem želimo pri širjenju sindikalnega lista mnogo uspehov. O rezultatih njihovega prizadevanja pa bomo še pisali.

V naše zadovoljstvo moramo ponovno pisati o prizadevanem sodelavcu Delavske enotnosti v Tovarni aluminija in glinice v Kidričevem tovaršu Francu Mešku. Sporočil so nam, da so tovarša Meška zaradi izrednih prizadevanj pri širjenju sindikalnega tiska v preteklem letu izvolili na zadnjem običnem zboru v izvršni odbor sindikalne podružnice podjetja. Za širjenje Delavske enotnosti pa je v svojem podjetju tovarš Meško organiziral široko mrežo prizadevnih sodelavcev. Med njimi je zlasti prizadeven tovarš France Emeršič. V pismu ki nam ga je poslal tovarš Meško, piše med drugim tole: »V prilogi vam zopet pošiljam imena novih naročnikov in vam hkrati sporočam, da moja akcija na obratu aluminija — kjer do nedavnega ni bilo nobenega naročnika — zelo uspešno poteka. V zadnjem času ste prejeli precej novih naročil od mojega sodelavca, predsednika sindikalnega pododbora obrata tovarša Franca Emeršiča. Naš novi sodelavec pa je obljubil, da bo v kratkem pridobil še okoli 80 novih naročnikov, katerih naslove lahko pričakujete že v prihodnjih dneh.«

Za predzadnjo številko nam je tovarš Emeršič poslal imena 22 novih naročnikov, za današnjo številko pa že 37 novih naročnikov. Tovariš Meško pa je za predzadnjo številko poslal 10 naročnikov, za današnjo številko pa sedem.

BORZA ZA ODDIH

TOVARNA »IMPOL«, SLOVENSKA BISTRICA — ima počitniški dom v Malem Lošnju. V pred in po sezoni odstopa proste zmogljivosti članom drugih kolektivov. Obenem išče tudi zamenjavo zmogljivosti v sezoni in izven nje. Vse potrebne informacije daje sindikalna podružnica tovarne »Impol« Slovenska Bistrica in TURISTIČNA AGENCIJA IZLETNIK — LJUBLJANA.

PRODAJAMO trinadstropno hišo na otoku Vis v središču mesta Vis. Zgradba ima 9 sob po 16 kvadratnih metrov in kuhinjo prav tako s 16 m² površine. Velika nadzemna klet je primerna za preureditev v restavracijo. V prvem in drugem nadstropju so balkoni skozi 2 sobi. V hiši sta dve cisterni za vodo, obstoja pa tudi možnost za skorajšnjo ureditev vodovoda.

Mesto se lepo ureja za turizem, ker ni več obmejna cona. Hiša je 6 do 8 minut od plaže in je grajena iz kamena. Cena 7.000.000 dinarjev. Informacije dobite pri TURISTIČNI AGENCIJI IZLETNIK — Ljubljana, Celovška cesta.

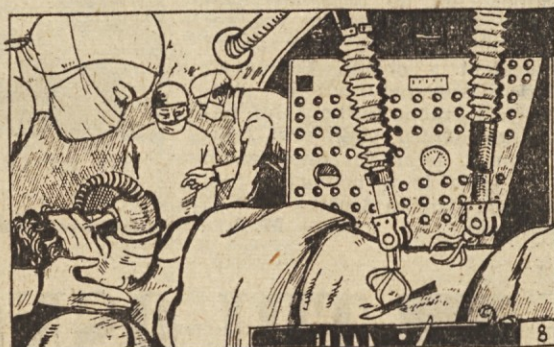
PRODAMO HIŠO z dvema takoj vseljivima stanovanjema v zdraviliških toplicah tik ob vrelec. Stavba je primerna za počitniški dom. Ponudbe pošljite na Upravo »Delavske enotnosti«, Ljubljana, Kopitarjeva 2/IV. pod šifro »Počitniški dom«.

Če bi se živali lahko maščevale...

POT V NEZNANO

PRIREJENO PO MAGELANOVEM OBLAKU STANISLAVA LEMA

8. Operacija je bila borba s časom. Komaj sva z Ano vključila aparate za narkozo, že je Schrey sprožil avtomate in z zanesljivo roko usmerjal njihovo delo. Noži in igle so švigali kot začarani, vključil sem umetno srce in prepustil njegovo delovanje Aninemu nadzorstvu. Nato smo se sporazumevali samo še z očmi in se skupaj v praznini vesolja borili za življenje.

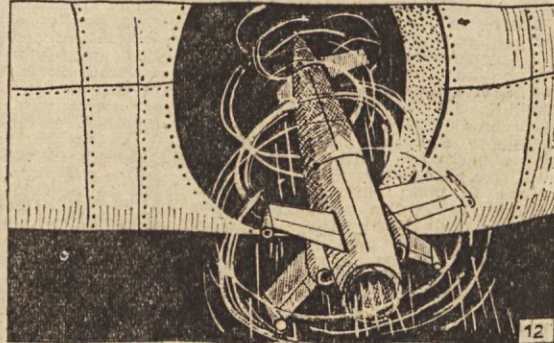
9. Pozneje, po uspeli operaciji, sem zvedel kaj se je pravzaprav zgodilo. Z Ganimedea, Jupitrove lune, mimo katere smo pluli, nam je zjutraj odletel nasproti neki človek. Bil je študent kozmologije z astronavske postaje, ki je bila z zemljo povezana edino po radiu. Zvedel je za Gein polet in se je, ves nestrpen, odpravil proti nam v raketi za eno osebo.

10. Od navdušenja je izklopil avtomatske krmlilne varovalke, da bi neovirano napravil nam na čast nekaj vratolomnih obratov. Izvedel je dvakratni looping okoli Gee, ki mu je odgovarjala s svariinimi signali, a ko to ni zaleglo, se je obdala z rdečim oblakom dima in zmanjšala hitrost. Ko je pilot videl, da se mu Gea izmika, se je pognal za njo, ne meneč se za nevarnost.

11. Njegova raketa je zašla v pas Geinih iztekajočih atomskih plinov. Ko jo je zgrabil vrtnec, se je mala raketa zasukala, a pilot, ki je v zmedu izgubil orientacijo, je skušal naravnati let ter jo pognal naravnost proti Geinemu boku. Avtomati so tedaj vključili žarkovne oddajnike in ladjica je dobila močan sunek žarkovja, ki jo je zadržal, da ni trčila v Geo.

12. Gea se je nato zaustavila in z magnetnim poljem vsesala nesrečno ladjico v svojo notranjost. Vse, kar so napravili avtomati, je bilo nujno; ko bi ladjice ne ustavili žarki, bi prišlo do trčenja, ki bi imelo tragične posledice. Saj je tehtala enajst ton in je s hitrostjo sedemnajst kilometrov na sekundo imela dovolj moči, da bi prevrtila Gein oklep.

13. Dogodek je močno vplival na naše razpoloženje in nas že v začetku poleta opozoril na skrite nevarnosti. Pred spanjem sem še enkrat pogledal v bolnišnico, kjer je počival fant. Z zemlje so nam sporočili, da se je imel čez tri mesece vrniti domov, a sedaj je nehoti postal udeleženec potovanja na zvezde. Bal sem se za fanta, bal sem se posledic.

14. Življenje na ladij smo uredili tako, da je bilo čim bolj podobno onemu na zemlji. Ljudje so se šalili in zabavali, toda vse to je bilo samo zunanje, da bi zamolčali skrite skrbi in prikriti moreče vprašanje: — Ali se bomo sploh vrnili? Najbolj vznemirljiv pojav so bile na ladij ljubezenske zadeve, le te so nam pripravile velika in nepredvidena presenečenja.